

Medijsko praćenje masovnih pucnjava po školama

Pervan, Ivana

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:078493>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-20**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

**Sveučilište
Sjever**

Završni rad br. 295/KOM/2024

Medijsko praćenje masovnih pucnjava u školama

Studentica

Ivana Pervan, *0066329063*

Mentor

izv. prof. dr. sc. Goran Vojković

Koprivnica, rujan 2024.

Prijava završnog rada

Definiranje teme završnog rada i povjerenstva

ODJEL Odjel za komunikologiju, medijek i novinarstvo

STUDIJ Sveučilišni prijediplomski studij Komunikologija, mediji i novinarstvo

PRISTUPNIK Ivana Pervan

MATIČNI BROJ 0066329063

DATUM 9.9.2024.

KOLEGIJ Medijsko pravo

NASLOV RADA Medijsko praćenje masovnih pucnjava u školama

NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU The media coverage of mass shootings in schools

MENTOR izv. prof. dr. sc. Goran Vojković

ZVANJE izvanredni profesor

ČLANOVI POVJERENSTVA

- doc. dr. sc. Mirko Smoljić, predsjednik
- doc. dr. sc. Ivona Čulo, član
- izv. prof. dr. sc. Goran Vojković, mentor
- naslovni izv. prof. dr. sc. Željko Krušelj, zamjena
-

Zadatak završnog rada

BROJ 295/KOM/2024

OPIS

Medijsko izvještavanje o masovnim pucnjavama u školama predstavlja kompleksnu temu koja izaziva duboku javnu zabrinutost i postavlja važna pitanja o ulozi medija u informiranju i oblikovanju javnog mnijenja. Vijesti o ovakvim tragičnim događajima mogu imati dubok utjecaj na percepciju javnosti o sigurnostima u školama, kao i na mentalno zdravlje djece i mladih koji su izloženi takvim vijestima. U pitanju je vrlo osjetljiva materija gdje se traži velika profesionalna zrelost novinara i urednika, što često dolazi u sukob sa senzacionalizmom i željom da se vijest što prije objavi. U radu je potrebno istražiti hrvatski mediji pristupaju izvještavanju o masovnim pucnjavama u školama, s posebnim osvrtom na etičke i profesionalne standarde, te na zaštitu prava djece i njihove privatnosti.

ZADATAK URUČEN

9.9.2024

POTPIS MENTORA

SVEUČILIŠTE
SIEVER

**Sveučilište
Sjever**

Odjel za Komunikologiju, medije i novinarstvo

Završni rad br. 295/KOM/2024

Medijsko praćenje masovnih pucnjava u školama

Studentica

Ivana Pervan, 0066329063

Mentor

izv. prof. dr. sc. Goran Vojković

Koprivnica, rujan 2024.

PREDGOVOR

Za ovu temu završnog rada odlučila sam se iz duboke želje za razumijevanjem kako medijsko izvještavanje o osjetljivim i tragičnim događajima, poput masovnih pucnjava u školama, oblikuje percepciju javnosti i utječe na društvene reakcije. Fascinira me način na koji mediji balansiraju informiranje javnosti i poštivanje etičkih normi, posebno kada su u pitanju maloljetni počinitelji i žrtve.

Dok sam proučavala suvremeni medijski sustav, posebnu pažnju posvetila sam analizi izvještavanja o tragičnim događajima u kontekstu etičkih standarda i zaštite dječjih prava. Zainteresiralo me kako različiti mediji, od velikih nacionalnih portala do lokalnih izvora, pristupaju ovakvim temama i u kojoj mjeri poštuju profesionalne smjernice u svom radu.

Želim izraziti duboku zahvalnost svome mentoru, izv. prof. dr. sc. Goranu Vojkoviću, za njegovu neizmjernu podršku, korisne savjete i stručno vodstvo tijekom cijelog procesa pisanja rada.

SAŽETAK

Ovaj završni rad bavi se medijskim praćenjem masovnih pucnjava u školama, s posebnim osvrtom na slučaj četrnaestogodišnjeg Koste K., koji je 3. svibnja 2023. godine u beogradskoj osnovnoj školi „Vladislav Ribnikar“ ubio devetero vršnjaka i čuvara. Rad se temelji na analizi sadržaja odabranih hrvatskih portala: Jutarnji list, Večernji list, N1 i Zagreb.info, s ciljem utvrđivanja poštivanja etičkih standarda i dječjih prava u izvještavanju o masovnim pucnjavama.

U prvom dijelu rada obrađuju se teoretski aspekti funkcioniranja suvremenog medijskog sustava, medijske moći u formiranju stavova, pravne i stručne regulative u izvještavanju o ubojstvima, te zaštite dječjih prava u medijima. Posebna pažnja posvećena je etičkim smjernicama za izvještavanje o nasilnim djelima i zaštiti privatnosti djece.

Drugi dio rada sadrži analizu sadržaja izvještavanja o masovnoj pucnjavi u osnovnoj školi „Vladislav Ribnikar“. Analizirani su članci s odabranih portala kako bi se utvrdilo poštuju li novinari etičke standarde, izbjegavaju li senzacionalizam i štite li dječja prava. Rezultati analize pokazuju različite pristupe izvještavanju te ukazuju na potrebne promjene u medijskim praksama.

Ključne riječi: medijsko praćenje, masovne pucnjave, škola, dječja prava, etičko izvještavanje, senzacionalizam

ABSTRACT

This thesis addresses media coverage of mass shootings in schools, with a particular focus on the case of fourteen-year-old Kosta K., who, on May 3, 2023, killed nine peers and a guard at the „Vladislav Ribnikar“ elementary school in Belgrade. The thesis is based on content analysis of selected Croatian portals: Jutarnji list, Večernji list, N1, and Zagreb.info, to determine the adherence to ethical standards and children's rights in reporting on mass shootings.

The first part of the thesis deals with the theoretical aspects of the functioning of the contemporary media system, the power of the media in shaping opinions, legal and professional regulations in reporting on murders, and the protection of children's rights in the media. Special attention is given to ethical guidelines for reporting on violent acts and protecting children's privacy.

The second part of the thesis contains a content analysis of the reporting on the mass shooting at „Vladislav Ribnikar“ elementary school. Articles from the selected portals were analyzed to determine whether journalists adhere to ethical standards, avoid sensationalism, reporting and indicate the necessary changes in media practices.

Keywords: media coverage, mass shootings, school, children's rights, ethical reporting, sensationalism

SADRŽAJ

1. Uvod.....	2
2. Funkcioniranje suvremenog medijskog sustava.....	4
3. Medijska vrijednost događaja.....	5
4. Medijska moć u formiranju stavova i uvjerenja.....	6
5. Pravna i stručna regulativa u izvještavanju o ubojstvima.....	8
6. Zaštita privatnosti djece u medijima: Kako osigurati adekvatne mjere?.....	9
6.1. Prava djece.....	10
6.2. Zaštita prava na privatnost.....	11
6.3. Uloga roditelja.....	13
6.4. Uloga policije i pravobraniteljice za djecu.....	14
7. Medijska prezentacija nasilja i njezin utjecaj na publiku.....	15
8. Medijska (ne)odgovornost.....	17
9. Primjeri medijskog izvještavanja.....	18
10. Kada etika susretne novinarstvo: Pravila i stvarnost.....	19
11. Analiza sadržaja.....	21
11.1. Metodologija istraživanja.....	21
11.2. Kodni listovi.....	23
11.3. Analitička matrica.....	26
11.4. Analiza objava na internetskim portalima.....	30
11.4.1. Analiza portala Jutarnji list.....	31
11.4.2. Analiza portala Večernji list.....	31
11.4.3. Analiza portala N1.info.....	32
11.4.4. Analiza portala Zagreb.info.....	33
11.5. Rezultati analize sadržaja.....	34
12. Zaključak.....	35
13. Literatura.....	37

14. Popis slika.....	41
15. Popis tablica.....	41

1. Uvod

Medijsko izvještavanje o masovnim pucnjavama u školama predstavlja kompleksnu temu koja izaziva duboku javnu zabrinutost i postavlja važna pitanja o ulozi medija u informiranju i oblikovanju javnog mnijenja. Ovaj rad istražuje kako hrvatski mediji pristupaju izvještavanju o ovim događajima, s posebnim fokusom na etičke i profesionalne standarde, kao i na zaštitu prava djece u medijima. Pucnjava u Osnovnoj školi „Vladislav Ribnikar“ na beogradskom Vračaru 3. svibnja 2023. godine služi kao primjer koji će biti detaljno analiziran kroz ovaj rad.

U današnjem digitalnom dobu, informacije o tragedijama šire se munjevitom brzinom, često bez provjere njihove točnosti i uz potencijalno štetne posljedice po žrtve, njihove obitelji i društvo u cjelini. Medijsko izvještavanje može imati dubok utjecaj na percepciju javnosti o sigurnostima u školama, kao i na mentalno zdravlje djece i mladih koji su izloženi ovakvim događajima putem medija.

Svrha ovog istraživanja je analizirati kako hrvatski mediji izvještavaju o masovnim pucnjavama u školama, s naglaskom na poštivanje etičkih smjernica, zaštitu dječjih prava te utjecaj medijske reprezentacije na javnu percepciju i društvene stavove. Cilj je identificirati u kojoj mjeri hrvatski mediji poštuju profesionalne standarde u ovakvim osjetljivim situacijama te predložiti moguće smjernice za unapređenje prakse izvještavanja.

Rad je strukturiran na sljedeći način: prvo, pružit će se teorijski pregled o ulozi medija u društvu i njihovom utjecaju na javno mnijenje, posebice u kontekstu izvještavanja o nasilnim događajima. Drugo, bit će analizirane relevantne pravne i etičke smjernice koje reguliraju izvještavanje o osjetljivim temama poput masovnih pucnjava u školama. Treće, provest će se detaljna analiza medijskog izvještavanja o pucnjavi u osnovnoj školi „Vladislav Ribnikar“ kroz odabrane hrvatske medijske portale. Na kraju, bit će izneseni zaključci o dosadašnjim nalazima istraživanja s preporukama za buduće prakse izvještavanja.

Podaci za istraživanje bit će prikupljeni analizom sadržaja na odabranim hrvatskim portalima, uključujući Jutarnji list, Večernji list, N1 i Zagreb.info. Metodologija će se temeljiti na kvantitativnoj analizi sadržaja na navedenim portalima kako bi se identificirala prisutnost senzacionalističkih elemenata, poštivanje dječjih prava te primjena Kodeksa časti hrvatskih novinara i smjernica Hrvatske udruge za prevenciju suicida.

Metodologija istraživanja uključuje analizu sadržaja članaka i vijesti objavljenih na navedenim portalima tijekom određenog vremenskog razdoblja. Podaci su prikupljeni putem sistematične

analize tekstualnih i vizualnih elemenata, uključujući upotrebu statističkih grafova za ilustraciju učestalosti senzacionalističkih prikaza i kršenja dječjih prava.

Očekujem da će rezultati ovog istraživanja pružiti dublji uvid u način na koji mediji tretiraju osjetljive teme poput nasilja u školama te dati preporuke za unapređenje novinarskih praksi u cilju zaštite dječjih prava i poštivanja etičkih standarda.

2. Funkcioniranje suvremenog medijskog sustava

Tehnološke promjene značajno utječu na očekivanja publike. Dok se od tradicionalnih medija očekuje određena vrsta „usluge“ i zadovoljavanje specifičnih potreba, digitalni mediji na internetu donose sasvim drugačija očekivanja. Korisnici danas traže brzinu izvještavanja, obilje informacija te multimedijske sadržaje poput video isječaka, zvuka, linkova i interaktivnosti. Pod utjecajem novih komunikacijskih tehnologija, cijeli medijski sustav prošao je kroz značajne transformacije. Iako su promjene u medijskom sadržaju uglavnom povezane s procesom oblikovanja, mogućnostima multimedije, konvergencije i novih distribucijskih kanala, tematika, opseg i raznolikost sadržaja nisu se značajno proširili u usporedbi s tradicionalnim medijima (Zgrabljić Rotar 2020: 29).

Teoretičari primjećuju da se komercijalizacija sadržaja, koja je obilježila tradicionalne medije, sada preselila na nove platforme, pri čemu su trivijalizacija i tabloidizacija postale dominantne. Ove promjene dovode do pojave površnih, ideološki obojenih i komodificiranih sadržaja, što narušava kvalitetu medijskog krajolika (McQuail 2007: 126, prema: Zgrabljić Rotar 2020: 29).

Hrvatska medijska scena prošla je kroz turbulentne promjene od 1990. godine do danas. Današnje novinarstvo teško je usporedivo s onim iz prethodnog političkog sustava. Iako brzina i dostupnost informacija zaslužuju pohvale, analize domaćih portala otkrivaju dominaciju lakih tema i senzacionalizma nad ozbiljnim novinarskim radom. Zanimljivo istraživanje portala net.hr, indeks.hr i tportal.hr pokazalo je da prevladavaju sadržaji iz šoubiznisa, sporta i crne kronike, dok su teme iz područja gospodarstva, znanosti, kulture i društvenih pitanja znatno manje zastupljene (Benković i Balabanić, 2010: 51, prema: Zgrabljić Rotar 2020: 29).

Novinarska profesija također prolazi kroz promjene s pojavom „demokratizacije“ društva. Razne skupine koje nisu profesionalni novinari sve više sudjeluju u kreiranju vijesti i drugih medijskih sadržaja, iako nisu obrazovane za taj posao. Građansko novinarstvo i javno novinarstvo pojavljuju se kao nove medijske kulture umreženih praksi, koje prema mišljenju medijskih analitičara predstavljaju ozbiljan izazov tradicionalnim načelima proizvodnje vijesti (Deuze 2007, prema: Zgrabljić Rotar 2020: 30). Od 80-ih godina nadalje, mnogi kritičari primjećuju gubitak profesionalne autonomije među novinarima, što je dovelo do pada prestiža u društvu. Rast naglaska na tehnološkim vještinama i formi sadržaja na uštrb istraživačkog rada i kvalitete dovodi do daljnjeg slabljenja samoregulacije, deprofesionalizacije i etičkih standarda. (Zgrabljić Rotar 2020: 30). Digitalizacija je promijenila ne samo medije, već i način na koji publika sudjeluje u konzumaciji vijesti. Publika više nije samo pasivni promatrač, već

aktivni sudionik, a sada i interaktivni kreator sadržaja. Novinarstvo, kao javna profesija, konstantno je pod bujnim okom javnosti, što znači da svaki novinarski rad može biti predmetom komentara, analiza i kritike. S obzirom na brzinu kojom se vijesti moraju prenijeti, novinari se često nalaze u situacijama gdje nema dovoljno vremena za temeljitu analizu događaja. Stresne okolnosti u kojima novinari rade zahtijevaju donošenje brzih odluka, koje često dovode do pogrešaka, od trivijalnih do onih s ozbiljnim posljedicama. Novinari moraju biti svjesni da će njihove odluke vrlo brzo biti podložne sudu javnosti (Malović i dr. 1998: 25).

Etika igra ključnu ulogu u novinarskom radu, a mnoge profesionalne odluke donose se u izazovnim okolnostima na terenu, često s moralnim dilemama. Novinari se suočavaju s pitanjima kao što su trebaju li objaviti imena osumnjičenih prije pravomoćne presude ili kako prikazati osjetljive teme poput masovnih zločina na način koji zadržava novinarski integritet. U takvim situacijama, novinar je prepušten svojoj profesionalnosti, obrazovanju i iskustvu. Od presudnog je značaja integritet i snaga novinarske ličnosti, upute i stavovi redakcije (juri li se senzacija ili se traži ozbiljan, provjeren pristup) te iskustvo (Malović i dr. 1998: 26). Iskustva s kršenjem etičkih načela često ostavljaju trajne lekcije za novinare, pa je važno razlikovati senzacionalizam od kvalitetne, provjerene informacije, bez obzira na medij u kojem novinar radi. U konačnici, dolazak interneta značajno je promijenio medijsko tržište, izazivajući kritike zbog pada kvalitete i hiperprodukcije sadržaja, gdje se često prioritet daje stilu i privlačnosti čitatelja na štetu kvalitete.

U sljedećem odlomku bit će objašnjeno što čini neki događaj zanimljivom temom u medijima, pri čemu će poseban naglasak biti na nasilnim djelima poput ubojstva.

3. Medijska vrijednost događaja

Iako se vremena mijenjaju i novinarstvo napreduje, osnovni standardi novinarskog rada ostaju dosljedni. Suvremeno novinarstvo treba biti temeljeno na istinitosti, točnosti, uravnoteženosti, poštenju i nepristranosti (Malović 2005: 14). Često se može čuti da su mediji „četvrta vlast“ ili „sedma sila“, što ističe njihovu moć i odgovornost u društvu. Uloga novinara u oblikovanju javnog mišljenja iznimno je važna, što znači da je odabir događaja koji će postati vijest ključan u ovoj profesiji. Mediji djeluju kao *gatekeeperi*, selektori informacija, dopuštajući samo određenim informacijama da dospiju do javnosti (Malović 2005: 16).

Stvarnost koju mediji prenose jasno definira granice našeg shvaćanja svijeta i našeg mjesta u njemu. Postoji niz kriterija prema kojima se vijesti odabiru i uvrštavaju u dnevne redakcijske

planove. Walter Lippman, jedan od prvih istraživača selekcije vijesti, u svojoj knjizi „Javno mnijenje“ iz 1922. godine istaknuo je potrebu privlačenja pažnje čitatelja. Prema Lippmanu, vijest mora biti osobno relevantna kako bi zadržala interes publike (Lippman 1922: 116).

Sherry Ricchiardi (1996: 9) ističe opće kriterije za odabir vijesti koji određuju hoće li određeni događaj postati vijest. Ključni elementi uključuju relevantnost, značajnost i korisnost. Dodatni čimbenici koji utječu na to hoće li se nešto smatrati vijesti uključuju utjecaj, pravovremenost, blizinu, važnost, publiku, neobičnost i sukob.

Primjerice, neobična ubojstva često imaju veću šansu da postanu tema u medijima, pri čemu se elementi bizarnosti ili neobičnosti, kako navodi Jewkes (2015: 40-60), dodatno se ističu kada su uključeni djeca ili slavne osobe. Ubojstvo postaje vijest ovisno o specifičnim okolnostima i njegovoj relevantnosti za publiku. U skladu s postojećim kriterijima, mediji su skloniji izvještavati o ubojstvima koja su neobična ili posebno okrutna. Međutim, na novinarima i urednicima je da odluče kako će određeni događaj prezentirati javnosti.

Nakon analize kriterija koji utječu na odabir vijesti, u sljedećem odlomku bit će razmotrene relevantne medijske teorije poput postavljanja dnevnog reda (*agenda-setting*), uokvirivanja (*framinga*) i teorije zadovoljenja potreba. Također će se objasniti pojmovi sekundarne viktimizacije i senzacionalizma u medijima.

4. Medijska moć u formiranju stavova i uvjerenja

Agenda-setting funkcija medija pripisuje im sposobnost da određuju o čemu će ljudi razmišljati, pretpostavlja se da značaj koji se pojedinim temama pripisuje u masovnim medijima utječe na njihov značaj u javnosti. Masovnim medijima se ne pripisuje sposobnost da vrše utjecaj na to što će ljudi misliti, ali mediji u velikoj mjeri određuju o čemu će ljudi razmišljati. Spaja se sa *framing* teorijom, što u svojoj definiciji prikazuju Hans-Bernd Brosius i Peter Eps (1995., prema: Kunczik i Zipfel 1998: 103): „postojeći novinarski interpretativni okviri utječu na to o kojim će se događajima izvještavati, a atributi događaja određuju koje će interpretativne sheme novinari primijeniti“. U kontekstu novinarstva, takvi okviri pomažu novinarima da brzo prepoznaju, kategoriziraju i oblikuju informacije za učinkovito prenošenje publici (Gitlin 1980: 56, prema: Kunczik i Zipfel, 1998: 103).

Ubojstva i nasilni incidenti zahtijevaju poseban oprez u novinarstvu zbog rizika od sekundarne viktimizacije žrtava. Ovaj koncept istražuju kako medijski analitičari, tako i stručnjaci u kriminologiji. Dok se medijski stručnjaci iz područja komunikacija, sociologije i psihologije

fokusiraju na utjecaj medija na društvo, kriminolozi proučavaju „zločine kao društvene fenomene, naglašavajući kako se zakoni stvaraju, krše i kako društvo reagira na takve prekršaje“ (Kriminologija, 2021). U ovoj oblasti, medijska i kriminološka perspektiva se preklapaju, posebno u analizi kako mediji obrađuju i predstavljaju informacije o zločinima. Sekundarna viktimizacija označava dodatnu patnju koju žrtve doživljavaju zbog načina na koji se njihovi slučajevi izvještavaju u medijima. Ovo uključuje detaljno prikazivanje zločina ili osobnih informacija o žrtvi, što može ponovno traumatizirati žrtve i njihove obitelji (Kunczik i Zipfel, 1998: 179). Takvi izvještaji mogu imati duboke emocionalne posljedice, uzrokujući dodatni stres i bol. Mediji su stoga suočeni s izazovom da informiraju javnost bez ugrožavanja dostojanstva i privatnosti žrtava. Senzacionalistički pristupi, koji naglašavaju dramatične detalje ili koriste uznemirujuće slike, mogu pojačati strah i anksioznost u zajednici te pridonijeti normalizaciji nasilja. Važno je da novinari i urednici usmjere svoje napore na odgovorno i osjetljivo izvještavanje, usklađujući potrebu za informiranjem javnosti s etičkim obvezama prema žrtvama i njihovim obiteljima. Bez obzira na to je li cilj medijskog izvještavanja demonizirati počinitelja ili izraziti suosjećanje sa žrtvom, prekomjerno objavljivanje detalja može rezultirati prepoznavanjem osobe i izazvati društvenu osudu, emocionalnu ili fizičku štetu. Počinitelji, bilo da su u pitanju lakši ili teži zločini, zauvijek će biti povezani s tim incidentom u internetskim pretragama. Sekundarna viktimizacija je često povezana sa senzacionalizmom, koji Hendriks Vettehen (2009: 9) opisuje kao „novinarski pristup koji privlači publiku skandalom i nevažnim detaljima“. Senzacionalizam često uključuje i (audio)vizualnu reprezentaciju, gdje Gilchrist (2010: 382, prema: Wong i Harraway 2020: 4) napominje da fotografije mogu povećati emotivnu povezanost čitatelja, dok Burns i Katovich (2006, prema: Wong i Harraway 2020: 4) kritiziraju takvo izvještavanje zbog narušavanja točnosti vijesti. Osim toga senzacionalistički pristup može imati dugoročne posljedice za zajednicu. Prekomjerno fokusiranje na drastične ili šokantne aspekte može doprinijeti stvaranju nepravednih stereotipa i stigmatizaciji određenih skupina, a također može utjecati na percepciju javnosti o učestalosti i prirodi nasilja. Kod razmatranja ravnoteže između informativne vrijednosti vijesti, njihove prezentacije i nastojanja za većom gledanošću, neizbježno se postavlja pitanje cijene koju mediji plaćaju za širenje svog dosega. To uključuje granicu između atraktivnosti sadržaja i odgovornog izvještavanja, gdje se nastoji izbjeći sekundarnu viktimizaciju i upotrebu senzacionalizma kako bi se postigla veća čitanost.

S obzirom na odgovornost medija, u sljedećem odlomku razmotrit će se etičke dileme u novinarstvu te načini na koje se ove dileme reguliraju kroz zakonske propise u Republici Hrvatskoj.

5. Pravna i stručna regulativa u izvještavanju o ubojstvima

Slučaj ubojstva, koji sam po sebi spada u jedan od najtežih oblika zločina, ima dubok i kompleksan utjecaj na sve strane uključene u slučaj. Nakon što je počinitelj identificiran, slijedi pravni postupak, a ako slučaj dospije u medije, šira javnost postaje svjesna i zainteresirana za različite aspekte događaja. Da bi se omogućilo transparentno izvještavanje, a istovremeno očuvala privatnost svih uključenih, novinari su obvezni djelovati u okviru Kodeksa časti hrvatskih novinara, zakona Republike Hrvatske i Ustava Republike Hrvatske.

Jedna od ključnih grupa čija privatnost mora biti apsolutno zaštićena su djeca. Prema Pravilniku o zaštiti maloljetnika u elektroničkim medijima (2015: čl. 3.), potrebno je zamagliti fotografije djece, izmijeniti ton glasa i izbjegavati objavljivanje njihovih imena, prezimena ili bilo kakvih osobnih podataka koji bi mogli otkriti njihov identitet. Također, objavljivanje informacija o roditeljima ili adresama može neizravno dovesti do identifikacije djeteta. Kodeks časti hrvatskih novinara (2009: čl. 15.) naglašava važnost očuvanja časti i dostojanstva osoba o kojima se izvještava, osobito u slučajevima osobnih tragedija i smrti. Također, članak 19. ističe da je dobrobit djeteta uvijek važnija od javnog interesa, što znači da u situacijama poput preživljavanja pokušaja ubojstva, identiteti djece trebaju ostati skriveni.

Kada se izvještava o ubojstvima, novinari moraju strogo poštivati načelo „presumpcije nevinosti“, zajamčeno člankom 28. Ustava Republike Hrvatske (2014), koji nalaže da je svaka osoba nedužna dok se njezina krivnja ne potvrdi pravomoćnom presudom. Također, člankom 24. Kaznenog zakona (2019) propisano je da osobe koje zbog mentalnih poremećaja nisu sposobne razumjeti posljedice svojih djela nisu krive i ne mogu biti kažnjene. Ova pravila ukazuju da preuranjena osuđivanja prije provedenih psihijatrijskih procjena mogu biti pogrešna i obmanjujuća za javnost. Iako novinarstvo ima svoje etičke standarde, Zakon o medijima (2013: čl. 8.) dopušta objavu informacija kada postoji „opravdani javni interes“ ili kada osoba svojim ponašanjem sama privlači pažnju javnosti, kako navodi članak 7. istog zakona. Ovaj okvir može dovesti do konflikta između prava javnosti na informacije i potrebe za zaštitom pojedinaca. Dok Zakon o medijima (2013) i Ustav Republike Hrvatske (2014: čl. 38.)

naglašavaju slobodu medija, također se ističe odgovornost novinara za sadržaj koji objavljuju i moguće posljedice tih objava (Labaš i Uldrijan, 2010: 99).

U hrvatskom medijskom sustavu postoje značajne kontradikcije koje ilustriraju napetost između zakonskih smjernica i stvarne novinarske prakse. Na primjer, dok zakoni zahtijevaju strogu zaštitu identiteta djece, mediji često objavljuju informacije o roditeljima, što može neizravno otkriti identitet djeteta, osobito ako su roditelji povezani s kaznenim djelom. Također, iako načelo presumpcije nevinosti nalaže da osumnjičeni budu smatrani nedužnima dok se ne dokaže njihova krivnja, u praksi se često brzo istražuju prošlost i motivi osumnjičenih. Ova praksa može voditi prema preuranjenim zaključcima i prekomjernom utjecaju na percepciju javnosti, čime se narušava pravda i poštenje u izvještavanju.

U sljedećem odlomku, uključujući i njegove pododlomke, prikazat će se načini na koje se djeci mogu osigurati adekvatne mjere za zaštitu njihove privatnosti u medijima. Bit će objašnjena prava djece, uloga roditelja te specifične funkcije pravobraniteljice za djecu i policije u ovom kontekstu.

6. Zaštita privatnosti djece u medijima: Kako osigurati adekvatne mjere?

Zaštita privatnosti građana Republike Hrvatske regulirana je brojnim zakonima i međunarodnim konvencijama koje je Hrvatska usvojila, uključujući i etičke kodekse koje su sami novinari razvili kako bi imali jasne smjernice za izvještavanje o privatnim pitanjima (Jelavić, 2009: 7). Posebna pažnja posvećuje se zaštiti privatnosti djece, što je regulirano ne samo nacionalnim zakonodavstvom već i ključnim međunarodnim dokumentima poput Konvencije Ujedinjenih naroda o pravima djeteta i njezinih dodatnih protokola. Medijsko izvještavanje o djeci postalo je predmet sve veće pažnje i kritike čestih kršenja njihovih prava. Uobičajene povrede uključuju otkrivanje osobnih podataka djece, narušavanje njihove dostojanstvenosti, izlaganje potencijalno štetnim sadržajima te nepoštivanje njihova prava na informacije koje su primjerene i razumljive.

Istraživanja sugeriraju da medijski sadržaji pozitivnog karaktera koji se odnose na djecu gotovo da ne postoje, premda takvi sadržaji imaju značajan utjecaj na njihovu emocionalnu i psihološku dobrobit. Pozitivne prikaze i poruke u medijima potiču zdrav razvoj djece i lakše se prihvaćaju od strane djece u usporedbi s negativnim sadržajima koji mogu imati štetne posljedice (Jelavić, 2009: 8, prema Gabelica Šupljika, 2007). Stoga je ključno da mediji pridržavaju zakonskih i

etičkih normi te fokusiraju na stvaranje i distribuciju sadržaja koji podržavaju zdrav razvoj djece i štite njihova osnovna prava.

6.1. Prava djece

Međunarodni akti, uključujući Konvenciju o pravima djeteta, jamče prava svakog djeteta i obvezuju države na poštivanje tih prava bez diskriminacije. Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima djeteta, usvojena 1989. godine, proizlazi iz prethodnih dokumenata koji su naglašavali potrebu za posebnom regulacijom prava djece. Usvajanjem Konvencije o pravima djeteta u svoj pravni sustav, Republika Hrvatska joj je dala veću pravnu snagu od zakona. (Jelavić 2009: 10). Prema članku 2. konvencije, svaka država se obvezuje osigurati prava djeteta bez obzira na rasu, boju, spol, jezik, religiju, nacionalnost ili druge osobine, te bez obzira na imovinsko stanje, onesposobljenost ili rođenje djeteta. Članak 3. jamči da u svim akcijama u vezi s djecom, najbolji interesi djeteta biće od prvenstvenog značaja. Članak 14. jamči djetetu slobodu izražavanja, uključujući pravo na traženje, primanje i širenje informacija putem bilo kojeg medija. Pored toga, članak 15. osigurava slobodu mišljenja i vjere te pravo na udruživanje i mirno okupljanje, što omogućava djeci aktivno sudjelovanje u društvenom životu (Konvencija o pravima djeteta, 2018). Neprimjena ovih odredbi podliježe međunarodnom nadzoru. Prema članku 44. Konvencije, države potpisnice obvezne su u redovitim razmacima izvještavati Odbor Ujedinjenih naroda za prava djeteta o mjerama koje su poduzele radi ostvarivanja prava zajamčenih Konvencijom te o napretku postignutom u osiguravanju tih prava. Ova izvješća omogućuju međunarodnoj zajednici da prati pridržavanje obveza, osiguravajući tako da prava djece ne ostanu samo na papiru, već budu stvarno ostvarena u praksi.

U rujnu 2004. godine, prilikom podnošenja posljednjeg Izvješća o stanju prava djece u Republici Hrvatskoj, Odbor Ujedinjenih naroda za prava djeteta izrazio je zabrinutost zbog narušavanja privatnosti djece u medijima. Preporučio je da Republika Hrvatska poduzme odgovarajuće korake kako bi se osiguralo puno poštivanje dječjeg prava na privatnost u medijskom prostoru. Odbor je također zatražio da Hrvatska u svom sljedećem Izvješću, planiranom za listopad 2008. godine, pruži detaljne informacije o mjerama poduzetima za unapređenje zaštite dječjih prava, ne samo u području medija, već i u svim drugim aspektima života djece (Jelavić 2009: 10). Ove preporuke ističu ključnu ulogu države u stalnom unapređivanju pravnih i društvenih mehanizama kako bi se osigurala sveobuhvatna zaštita dječjih prava, osobito u kontekstu sve većeg utjecaja medija i promjenjivih društvenih uvjeta.

Republika Hrvatska je implementirala brojne međunarodne dokumente o zaštiti prava djece. Time se, posebice ratifikacijom Konvencije o pravima djeteta, obvezala redovito izvještavati UN-ov odbor za prava djeteta o poduzetim koracima i napretku o ostvarivanju tih prava. Prvo izvješće Hrvatska je dostavila dvije godine nakon što je Konvencija stupila na snagu, a daljnja izvješća predaju se svakih pet godina. Iako je Hrvatska postala službena stranka Konvencije nakon stjecanja neovisnosti 1991. godine, svoje prvo izvješće podnijela je 1996., time pokazujući svoju predanost aktivnoj provedbi prava djeteta od samog početka (Konvencija o pravima djeteta, 2018, Preambula).

Nedugo nakon usvajanja Konvencije o pravima djeteta, prava djece su službeno integrirana u hrvatski pravni sustav 1998. godine donošenjem Obiteljskog zakona. Ovaj zakon, koji je 2003. godine pretrpio izmjene, u članku 86. utvrđuje pravo svakog djeteta na osiguranje zdravlja i životne sigurnosti, odgovarajući odgoj, život s roditeljima te pravo na izbor škole i zanimanja (Obiteljski zakon, 1998).

U Hrvatskoj je 2014. godine usvojen novi Obiteljski zakon koji je prvi put u zakonodavni okvir uključio pravo djeteta na informiranje i izražavanje vlastitih stavova. Prema članku 86. tog zakona, dijete ima pravo da bude na odgovarajući način obaviješteno o okolnostima koje se odnose na njegove interese i prava, te ima pravo iznijeti svoje mišljenje koje treba ozbiljno uzeti u obzir, ali sa razumijevanjem njegove dobi.

6.2. Zaštita prava na privatnost

Osim temeljnih prava djeteta na život, odgoj, slobodu izražavanja, mišljenja i vjerovanja, izuzetno su važna i prava koja osiguravaju zaštitu privatnosti djeteta, očuvanje njegova identiteta te pravo na primanje i dijeljenje informacija.

Ustav Republike Hrvatske (2010) kao najviši pravni dokument sadrži dvije navodno kontradiktorne odredbe: pravo na zaštitu osobnog i obiteljskog života, dostojanstva i ugleda (čl. 35.), te pravo na slobodu izražavanja, uključujući slobodu tiska i govora (čl. 38.). Ključno je pronaći ravnotežu između ovih prava kako nijedno ne bi bilo kompromitirano. Mediji se suočavaju s izazovom da zaštite privatnost pojedinca, dok istovremeno zadovoljavaju javni interes za informacijama. Prema članku 140. Ustava, međunarodni dokumenti poput Konvencije o pravima djeteta (čl.3.) imaju prioritet, što znači da pravo djeteta na privatnost mora biti zaštićeno. Mediji stoga trebaju pažljivo balansirati u izvještavanju o djeci, pružajući potrebne informacije bez narušavanja njihove privatnosti.

Prema standardnim minimalnim pravilima UN-a za postupanje s maloljetnicima iz 1985. godine, zaštita privatnog života maloljetnika od publiciteta je jasno regulirana. Objavljivanje informacija koje bi mogle otkriti identitet djeteta strogo je zabranjeno (Blažević i Stipišić 2007: 55).

Kazneni zakon u članku 178. predviđa kaznu do godinu dana zatvora za one koji objave podatke iz osobnog ili obiteljskog života djeteta, uključujući fotografije ili identitet, čime se ugrožava njegova dobrobit. Kazna je stroža ako se djelo počini putem medija kao što su tisak, radio, televizija ili društvene mreže, zbog široke dostupnosti informacija, te ako se djelo počini u okviru profesionalne djelatnosti ili od strane službene osobe (Blažević i Stipišić 2007: 56). Međutim, članak 203. Kaznenog zakona omogućuje medijima određene izuzetke, opravdavajući kršenje prava na privatnost u novinarskom radu. Ovaj članak navodi da nema kaznenog djela ako se informacije iz osobnog ili obiteljskog života prenose u novinarske svrhe, pod uvjetom da nije namjera bila nanijeti štetu časti i ugledu (čl. 201.). Takva odredba može otežati progon novinara jer se namjera štete teško dokazuje.

Zakonom o sudovima za mladež (čl. 55.) zabranjuje se objavljivanje detalja o tijeku postupka i donesenim odlukama bez odobrenja suda, kako bi se zaštitila privatnost maloljetnika i spriječio štetan publicitet koji bi mogao negativno utjecati na njihov razvoj. Zakon o Hrvatskoj radioteleviziji (2003) zahtijeva od Hrvatske televizije i Hrvatskog radija da poštuju osnovna ljudska prava, uključujući privatnost, dostojanstvo i čast, posebno djece i mladih (čl. 6.). Također, Kodeks časti hrvatskih novinara, usvojen od strane novinara, utvrđuje etičke smjernice za izvještavanje. Članak 14. upozorava na izbjegavanje senzacionalizma, dok članak 15. poziva na obzirnost pri izvještavanju o nesrećama i nasilju, posebno kada su u pitanju djeca. Članak 19. zabranjuje fotografiranje djece mlađe od četrnaest godina te otkrivanje njihovog identiteta ako bi to moglo štetiti njihovoj dobrobiti. Članak 20. dodatno štiti identitet djece uključene u nasilje ili kaznena djela (Kodeks časti hrvatskih novinara, 2009).

Novinari često nehotice ili namjerno otkrivaju identitet djece koja su žrtve nasilja, počinitelji, svjedoci ili članovi obitelji uključenih u kaznena djela, kao i žrtve spolnog zlostavljanja. Bez pritiska roditelja ili skrbnika, objavljuju se njihova imena i fotografije, često izvan konteksta u kojem su snimljene, što dodatno uzrujava djecu i njihove obitelji. Ovakvo izvještavanje, uključujući snimke djece ispred škola nakon nesreća, ne samo da uzrujava neposrednu okolinu žrtava, već može izazvati osjećaj krivnje i straha kod drugih vršnjaka koji se mogu identificirati sa žrtvom (Jelavić 2009: 15).

6.3. Uloga roditelja

Iako mediji nastoje zaštititi interese djeteta, ponekad prelaze profesionalne granice i time ugrožavaju djetetova prava (Jelavić 2009: 15). Korištenje medijskih sadržaja i društvenih mreža postalo je zamjena za komunikaciju s odraslima, često bez nadzora roditelja. Široka dostupnost informacija među djecom stvara dodatne izazove za roditelje koji se konzultiraju sa stručnjacima (Agencija za elektroničke medije, 2016). Kvalitetna komunikacija i povjerenje među djecom i roditeljima najbolje štite od negativnih utjecaja (Agencija za elektroničke medije, 2016).

Današnja djeca provode mnogo više vremena pred televizorima i računalima nego u školi ili s vršnjacima na otvorenom. Prema istraživanju Nacionalnog centra za djecu izloženu nasilju iz 2003. (*National Center for Children Exposed to Violence*), američka djeca godišnje provode 1023 sata pred ekranima, dok u školi provode samo 900 sati (Erwin i Morton 2008: 106). Ovi podaci ukazuju na rastući utjecaj medija na mlađe generacije. U užurbanom načinu života, roditelji sve manje vremena provode s djecom i prenose im moralne vrijednosti, često prepuštajući tu ulogu medijima, što može imati negativan utjecaj na njihov razvoj.

Pojedinačni slučajevi vršnjačkog nasilja u školama često dobivaju prekomjernu medijsku pažnju, gdje se detalji o incidentima, uključujući motive, identitete i obiteljske okolnosti, intenzivno izvještavaju. Ovakvo izvještavanje može narušiti privatnost djece, jer identitet žrtava i počinitelja često bude otkriven, ponekad čak i od strane roditelja koji žele ukazati na neadekvatnu zaštitu od strane institucija (Jelavić 2009: 16). Mediji često višekratno izvještavaju o ovim slučajevima, tretirajući ih kao vijesti od velikog značaja, s detaljima koji se protežu preko više dana. Primjeri uključuju nasilje u školama i sukobe među mladima, o kojima nacionalni i lokalni mediji često izvještavaju na način koji privlači veliku pažnju, ponekad uključujući previše informacija. Iako je važno raspraviti nasilje među djecom, treba ga tretirati kao ozbiljan problem, a ne kao glavnu medijsku atrakciju. Roditelji imaju mogućnost privatne tužbe protiv medija koji su prekršili pravo djeteta na privatnost objavljivanjem identificirajućih informacija.

U budućnosti, važno je povećati razumijevanje i poštovanje djece i njihovih prava, te osigurati da novinari primjenjuju visoke etičke standarde i samoregulaciju prilikom izvještavanja o djeci. Medijski stručnjaci ističu da novinari trebaju preuzeti odgovornost za zaštitu djece, a ne čekati pravne posljedice zbog kršenja tih prava.

6.4. Uloga policije i pravobraniteljice za djecu

Uloga Ureda pravobraniteljice za djecu obuhvaća pružanje smjernica roditeljima i zakonskim zastupnicima kako bi zaštitili interese djeteta. Također, sam Ured reagira na slučajeve kada mediji prekrše prava djeteta, putem upozorenja ili poduzimanjem akcija. Ako dođe do kršenja privatnosti djeteta u medijima, može se prijaviti Hrvatskom novinarskom društvu ili pokrenuti privatna tužba protiv medija. Također, Vijeće za elektroničke medije treba biti obaviješteno o narušavanju privatnosti na televiziji ili internetskim portalima. Državno odvjetništvo može odlučiti o pokretanju postupaka protiv novinara, urednika ili nakladnika temeljem prijave. Ako su roditelji djelomično odgovorni za izlaganje djeteta medijima, Ured pravobraniteljice može prijaviti slučaj centru za socijalnu skrb. Iako zakoni štite privatnost djece u medijima, često se krše, a odgovorne osobe rijetko bivaju kažnjene, s malo slučajeva koji su završili sudskim postupkom (Jelavić, 2009: 16).

Ministarstvo unutarnjih poslova uspostavilo je 1996. godine specijalizirani odjel za maloljetničku delikvenciju, koji se fokusira na zaštitu djece i maloljetnika u kaznenopravnom smislu. Zbog složenosti ovih zadataka, policijske uprave su obvezne unaprijediti suradnju s medijima i informirati javnost o kažnjivom ponašanju djece kako bi ih usmjerili prema prevenciji. Istovremeno, Zakon o sudovima za mladež nalaže da se postupci protiv maloljetnika trebaju voditi na način koji ne šteti njihovom razvoju. Prema članku 60. ovog zakona, objavljivanje informacija o kaznenim postupcima protiv maloljetnika dopušteno je samo uz odobrenje suda za mladež ili državnog odvjetnika za mladež, uz strogu zabranu otkrivanja identiteta maloljetnika i ostalih podataka na temelju kojih bi se moglo zaključiti o kome je riječ. (Zakon o sudovima za mladež, 2011).

Članak 8. Zakona o policiji uspostavlja radno mjesto glasnogovornika policije, čija ključna zadaća uključuje zaštitu privatnosti djece u medijima. Glasnogovornik se mora pridržavati članka 60. Zakona o sudovima za mladež, koji zabranjuje otkrivanje inicijala maloljetnika i davanje izvještaja putem medija. Za maloljetnike smije se navesti samo dob, dok se za osobe starije od dvadeset jedne godine mogu koristiti inicijali. Kršenje ovog pravila smatra se kaznenim djelom i kažnjava se zatvorskom kaznom.

Izveštavanje o incidentima u kojima su djeca uključena mora biti u skladu sa zakonima. Sva odstupanja od zakona treba pratiti i prijaviti nadležnim tijelima, s obzirom na moralnu odgovornost za očuvanje dostojanstva, ugleda i časti djece i maloljetnika te njihovu zaštitu od dodatne traumatizacije (Odeljan i Jagnjić 2009: 45).

U sljedećem poglavlju raspravljat će se o medijskoj reprezentaciji nasilja i njezinom utjecaju na publiku. Bit će prikazane različite teze o tome potiču li prikazi nasilja agresivnost ili ne.

7. Medijska prezentacija nasilja i njezin utjecaj na publiku

Rasprava o potencijalnoj štetnosti medija prisutna je od samih početaka njihove pojave. Neki tvrde da prikazi nasilja u medijskim sadržajima potiču agresivnost kod publike te ih potiču na imitiranje takvih djela. S druge strane, postoje mišljenja koja osporavaju postojanje jasne korelacije između prikazivanja nasilja i stvarnog nasilnog ponašanja pojedinca (Kunczik i Zipfel 2007: 2).

S razvojem televizije i interneta, izvještavanje o nasilju postalo je vrlo realistično, a djeca, koja su česti korisnici medija, podložna su njegovom utjecaju (Kunczik i Zipfel 2007: 2). Već od rane dobi, djeca su izložena različitim medijskim sadržajima, koji, zajedno s roditeljima i društvom, oblikuju njihovu percepciju i ponašanje. Kao što imitiraju ponašanje svojih roditelja, tako također usvajaju ponašanja koja vide na ekranima.

Iako su djeca puno više podložna snažnom utjecaju medija na njih, vijesti o nasilju i tragedijama mogu značajno utjecati i na odrasle. Dok neki ljudi lakše reagiraju na takve sadržaje, drugi su manje pogođeni. Michael Kunczik i Astrid Zipfel u članku „Mediji i nasilje: aktualno stanje u znanosti“ (2007) istražuju različite teorije koje objašnjavaju kako i u kojoj mjeri medijsko prikazivanje nasilja utječe na gledatelje.

Prva teza koju treba razmotriti je *teza o katarzi* koja govori o oslobađanju od agresivnosti i smanjenju nasilnog ponašanja nakon gledanja nekog nasilnog sadržaja. Pristalice tvrde da je agresivnost urođena ljudima, a konzumacija nasilnih medijskih sadržaja može djelovati kao „pročišćenje“, smanjujući sklonost prema agresiji. No, ova teza je često kritizirana jer istraživači smatraju da katarza uključuje više od pukog smanjenja agresije (Kunczik i Zipfel 2007: 4). Ona može biti prihvaćena jedino u pojedinačnim slučajevima koji su označeni snažnim stresnim situacijama (Valković, 2010: 80).

Inhibicijska teza i *teza preokreta* su također važne za razmatranje. Prema *inhibicijskoj tezi*, izlaganje nasilju u medijima može imati odvrćajući učinak na publiku. Primjerice, prikaz nasilja nad ženama može izazvati strah kod gledatelja, što ih može spriječiti u tome da se ponašaju agresivno, bilo prema ženama ili drugim ljudima (Kunczik i Zipfel 2007: 4-5). *Teza preokreta*, koja je slična *inhibicijskoj tezi*, ukazuje na mogućnost da izlaganje nasilnim sadržajima u medijima može promijeniti ponašanje osobe. Profesor Jürgen Grimm ističe da se

učinak preokreta može ponovo promijeniti. Prema njemu, gledatelj može razviti suosjećanje prema žrtvi nasilja, a ne prema počinitelju, što može rezultirati opravdavanjem nasilja prema onima koji se doživljavaju kao moćniji (Kunczik i Zipfel 2007: 5).

Teza o navikavanju tvrdi da česta izloženost nasilju u medijima smanjuje osjetljivost gledatelja. S vremenom, nasilje postaje uobičajeno i gotovo beznačajno. Istraživanja pokazuju da ljudi koji redovito prate televiziju i često gledaju nasilne sadržaje reagiraju manje emotivno u usporedbi s onima koji rijetko konzumiraju takve medije (Kunczik i Zipfel 2007: 5).

Teza kultiviranja sugerira da učestala izloženost televizijskim sadržajima može oblikovati gledateljevu percepciju svijeta prema onome što vidi na ekranu. Ako je gledatelj stalno izložen nasilnim prizorima, može početi vjerovati da je nasilje svuda prisutno, što može dovesti do iracionalnog straha. Na primjer, stalno izvještavanje o nasilju na ulicama može stvoriti dojam da je nasilje vrlo rašireno i neizbježno, što se naziva „*syndrome of the mean world*“, odnosno percepcija opasnog pseudo svijeta (Valković 2010: 82).

Teza stimulacije tvrdi da nasilni medijski sadržaji mogu potaknuti agresivno ponašanje. Leonard Berkowitz ističe da gledanje nasilja može izazvati emocionalno uzbuđenje koje rezultira agresivnošću, osobito u situacijama frustracije ili ljutnje (Kunczik i Zipfel 2007: 8). Iako su kasnija istraživanja pokazala nesuglasja u Berkowitzovim nalazima, još uvijek nedostaju čvrsti dokazi koji potvrđuju ovu tezu (Kunczik i Zipfel 2007: 8).

U posljednje vrijeme, znanstvenici su se fokusirali na *skript teoriju* i *priming teorije*, koje proučavaju kako podražaji mogu utjecati na agresivno ponašanje (Kunczik i Zipfel 2007: 9). „*Priming*“ se odnosi na aktiviranje asocijacija u mozgu koje mogu oblikovati ponašanje. Ako nasilne scene u medijima aktiviraju te asocijacije, to može potaknuti slična ponašanja. Na primjer, dijete koje redovito gleda crtane filmove s nasiljem može početi imitirati to ponašanje. *Skript teorija*, za koju se slobodno može reći da se nadovezuje na *priming teoriju*, opisuje kako mentalne rutine ili programi pohranjeni u pamćenju aktiviraju određena ponašanja kada se suočimo s određenim situacijama (Kunczik i Zipfel 2007: 9). Kunczik i Zipfel smatraju da se ovdje radi o dugotrajnim učincima i radi toga je teorija teško empirijski dokaziva.

Pored prethodnih teorija, značajna je i *teorija učenja* koja naglašava kako pojedinci usvajaju ponašanje kroz interakciju s okolinom. Albert Bandura, pionir u istraživanju učenja putem promatranja, tvrdi da ljudi često imitiraju nasilni sadržaj koji vide, i pritom oslabljuju prethodno stečene društvene stavove zabrane takvih ponašanja (Valković 2010: 81). Utvrdio je da se agresivno ponašanje može naučiti putem promatranja tuđeg agresivnog ponašanja, pa čak i kada

je model lik iz filma, a ne stvarna osoba. Kako će pojedinac reagirati na ove podražaje ovisi o njegovom karakteru, što teorija učenja uzima u obzir pri objašnjavanju različitih reakcija na medijske sadržaje (Kunczik i Zipfel 2007: 11).

Iako postoji još teorija, ove su najvažnije. Iz navedenih, može se zaključiti da svaka od njih ima svoju vrijednost, koja se mijenja ovisno o pojedincu i kontekstu. Važno je napomenuti da ljudi različito doživljavaju nasilje, a percepcija nasilja ovisi o različitim čimbenicima poput vjere, kulture, društvenog okvira i osobnih stavova.

U sljedećem poglavlju analizirat će se nemoralno izvještavanje u medijima i njegovi efekti. Fokus će biti na utjecaju nasilnih medijskih sadržaja na djecu i mlade te kako takvi prikazi oblikuju njihovo poimanje nasilja.

8. Medijska (ne)odgovornost

Nasilni i neprimjereni sadržaji u medijima su dugo bili predmet istraživanja. Huston i suradnici (1992) procijenili su da će djeca do kraja osnovne škole biti izložena oko 8.000 prikaza ubojstava i 100.000 drugih oblika nasilja putem medija, dok će stvarno svjedočiti manje od 1 % tih djela (Kanižaj i Ciboci 2011: 11, prema Kirsh 2006: 202). Također, procjene sugeriraju da mladi ljudi do osamnaeste godine mogu vidjeti oko 200.000 simuliranih nasilnih scena i više od 16.000 dramatiziranih ubojstava (Kanižaj i Ciboci 2011: 11, prema Trend 2007: 4). S obzirom na to da mediji često predstavljaju naše prve kontakte s nasiljem, ključno je razmotriti ne samo kako ove scene utječu na mlade, već i kako ih oni razumiju i interpretiraju.

Neetično izvještavanje ne samo da šteti pogođenim osobama, već može imati ozbiljne posljedice za publiku. Na primjer, prikazivanje nasilnih scena može potaknuti mlade ljude na oponašanje tih djela. Masovni mediji igraju ključnu ulogu u oblikovanju takvih ponašanja. Slično, izvještavanje o samoubojstvima može povećati rizik od autodestruktivnog ponašanja, fenomen poznat kao „Wertherov efekt“. Ovaj efekt, primijećen prvi put 1774. godine nakon objavljivanja Goetheove knjige o Wertheru, i dalje je relevantan. Danas naslovi poput „Oproštajno pismo djevojčice“ ili „Policajac se ubio službenim pištoljem“ često pojednostavljaju složene uzroke samoubojstava, što može imati štetne posljedice (Jokić i Begić 2009: 94). Istraživanja pokazuju da dugotrajno izvještavanje o samoubojstvima može povećati sklonosti ka samoubojstvu među mladima (Davey 2008: 45). Portal za prevenciju suicida ističe da se osobe koje oponašaju samoubojstva često identificiraju s žrtvom, što ih može navesti na slične postupke. Najopasniji su prikazi nasilja i samoubojstava koji privlače veliku pažnju u

medijima i na internetu, jer mogu stvoriti dojam da su takvi čini normalni. Novinari su stoga dužni pridržavati se etičkih smjernica i zakona o izvještavanju o samoubojstvima i nasilju kako bi spriječili širenje destruktivnog ponašanja, prema članku „Mediji i suicid“ Hrvatskog udruženja za prevenciju suicida. Stotine znanstvenih studija potvrđuju da izloženost medijskom nasilju može povećati agresiju. Općenito, učinci nasilnih sadržaja u medijima mogu biti kratkoročni i dugoročni. Kratkoročni učinci nastaju odmah nakon izloženosti, dok dugoročni učinci rezultiraju iz dugotrajnog izlaganja nasilju tijekom tjedana ili mjeseci (Potter 1999: 25). Moguće je da će nova generacija djece, zbog ponovljene izloženosti medijskom nasilju u ranom djetinjstvu, razviti osjećaj nesigurnosti i iracionalne strahove o svijetu u kojem žive.

U sljedećem poglavlju bit će prikazana po dva pozitivna i negativna primjera izvještavanja poznatih hrvatskih portala kako bih ilustrirala pravilne i nepravilne pristupe ovoj problematici.

9. Primjeri medijskog izvještavanja

Novinari često ne poštuju smjernice prilikom prenošenja informacija o tragedijama, nasilju, smrtnim slučajevima i nesrećama. Ova problematika posebno je vidljiva u izvještavanju o pucnjavama u školama, gdje je važno zadržati profesionalnost, poštovati privatnost uključenih osoba i izbjeći senzacionalizam. U ovome dijelu prvo su predstavljani pozitivni primjeri, a potom su analizirani negativni slučajevi izvještavanja.

Jutarnji list je u članku o porastu pucnjava u američkim školama iz 2022. godine profesionalno izvijestio o problemu bez otkrivanja identiteta žrtava i počinitelja. Članak se fokusira na uzroke nasilja, poput stresa izazvanog pandemijom i povećane dostupnosti oružja, te na sistemske probleme poput nedostatka učitelja i mentalnog zdravlja učenika. Navode se i izjave stručnjaka bez ulaska u detalje o konkretnim slučajevima, čime se poštuje privatnost uključenih strana (Najviše pucnjava u američkim školama u zadnjih 10 godina: Pandemija dodatno pogoršala problem, 2022).

Jutarnji list je također izvijestio o prometnoj nesreći u Vinkovcima ove godine u kojoj je smrtno stradao dvadesetogodišnji motociklist. Izvještaj pruža jasne i specifične informacije o nesreći; mjesto, vrijeme, osoba (20-godišnji motociklist iz Jarmine), reakciju službi te posljedice. Tekst je jasan i lako razumljiv. Događaji su opisani kronološki, navedeni su samo ključni detalji, poput imena ulice i razloga zatvaranja ceste. Izvještaj je napisan objektivno, bez spekulacija ili subjektivnih komentara. Izvještaj je etičan jer je osigurano da identitet žrtve nije potpuno otkriven (nema imena ili prezimena, samo dob i mjesto podrijetla) te je napisan u ozbiljnom

tonu prikladnom za tragičnu vijest (Prometna nesreća: U Vinkovcima je smrtno stradao dvadesetogodišnji motociklist, 2024).

No, loših primjera ima na sve strane. U izvještaju Večernjeg lista o pucnjavi u srednjoj školi u Teksasu iz 2018. godine, otkrivaju se detalji o oružju koje je počinitelj koristio, kao i informacije o eksplozivnim napravama koje su pronađene u školi. Članak također spominje identitet osumnjičenog bez odgovarajuće zaštite privatnosti, a detalji o planovima napadača su izneseni na način koji može biti senzacionalistički i neprimjeren za javnu raspravu (Detalji pokolja u Teksasu: Uzeo očevu sačmaricu i revolver i ubio deset osoba, 2018).

Pucnjava u osnovnoj školi Vladislav Ribnikar u Beogradu 2023., gdje je 13-godišnji učenik ubio osmero svojih kolega i zaštitara škole, jedan je od primjera lošeg izvještavanja kojeg su prenosili skoro svi hrvatski mediji. Često su kršili etičke standarde objavljivanjem detaljnih privatnih informacija, poput imena i dobi osumnjičenika, kao i specifičnih informacija o žrtvama bez dozvole obitelji. Nadalje, izvješća su sadržavala senzacionalističke detalje i spekulacije o motivima, što može dodatno traumatizirati zajednicu i žrtve te nepotrebno uzburkavati javnost. Jedni od naslova na ovu temu sa hrvatskih poznatih portala su „Ovo je učenik koji je pobio kolege u školi“, „Kosta K. je istraživao može li u zatvor ako ubije kolege“ ili „Jezivi detalj otkriva svu prirodu dječaka ubojice“. Ovaj primjer ću detaljnije razmotriti u završnom poglavlju.

No, u sljedećem poglavlju analizirat će se izazovi i dileme s kojima se novinari suočavaju kada etička načela dolaze u sukob s potrebom za brzim i atraktivnim izvještavanjem.

10. Kada etika susretne novinarstvo: Pravila i stvarnost

Strukovna novinarska udruženja širom svijeta pridaju veliku važnost etičkim načelima, te većina posjeduje svoje kodekse koji služe kao smjernice za profesionalno ponašanje novinara. Mnoge redakcije ne zadovoljavaju se samo općim kodeksima, već razvijaju specifične interne smjernice koje detaljno reguliraju djelovanje novinara, s posebnim naglaskom na poštivanje etičkih standarda struke (Malović 1998: 39).

Zajedničke točke većine kodeksa uključuju zaštitu slobode medija, slobode izražavanja i slobodnog protoka informacija, uz isticanje odgovornosti novinara prema izvorima informacija te obavezu uravnoteženog, objektivnog i poštenog informiranja. Iako novinarstvo već dugo primjenjuje etičke smjernice kako bi osigurao odgovoran pristup izvještavanju, izazovi u praksi često nadilaze jednostavne norme zapisane na papiru. U teoriji, pravila su jasno definirana, no

problemi nastaju kada se novinari suoče s praktičnim odlukama na terenu. Ključno pitanje koje se tada postavlja glasi: što objaviti, a što zadržati od javnosti? Ako konkurencija objavi nešto što smo mi odlučili zadržati, jesmo li postupili neetično? Svaki novinar mora svakodnevno iznova preispitivati svoje djelovanje i na svakom primjeru iznova utvrđivati svoje etičke kriterije. Tako će se zloraba ljudskih prava i kršenje etičkih načela svesti na najmanju moguću mjeru. Kodeks časti hrvatskih novinara postavlja jasne smjernice za etičko izvještavanje o osjetljivim temama poput samoubojstva, nesreća, osobnih tragedija, nasilja, bolesti i smrtnih slučajeva. Dokument nalaže novinarima da trebaju izbjegavati intervjuiranje i prikazivanje osoba koje su pogođene tim događajem, uz uvjet da objavljivanje privatnih informacija mora biti opravdano javnim interesom (Obradović, 2010: 40). Članak 16. Kodeksa posebno ističe važnost pažljivog pristupa prilikom izvještavanja o nesrećama, tragedijama, bolestima, djeci i maloljetnicima, te zahtijeva poštovanje pretpostavke nedužnosti i dostojanstva svih uključenih strana (Obradović, 2010: 40). Također, u članku 19. navedeno je da novinar ne smije intervjuirati, fotografirati ili na bilo koji način otkriti identitet djeteta bez pristanka roditelja, a čak i uz pristanak, dobrobit djeteta mora biti prioritet nad javnim interesom (Kodeks časti hrvatskih novinara, 2009). Preporuke Hrvatske udruge za prevenciju suicida (2005) za izvještavanje o samoubojstvima naglašavaju važnost preciznog tumačenja statističkih podataka i korištenja pouzdanih izvora. Čak i pod pritiskom, ključno je postupati pažljivo s subjektivnim i neprofesionalnim komentarima. Prekomjerno pretjerivanje, objavljivanje fotografija preminulih i detaljni opisi načina samoubojstva trebali bi se izbjegavati. Zaključno, novinar mora pažljivo iznositi činjenice, svjestan mogućih posljedica svog članka, poput poticanja na nasilje ili kopiranja zločina, jer u suprotnom može prouzročiti više štete nego koristi. Novinarstvo je profesija koja je savjest suvremenog društva, novinari bi trebali biti ljudi koji se bore za istinu, koji upozoravaju na nepravilnosti, netoleranciju i kriminal.

U sljedećem poglavlju i njegovim potpoglavljima, uz analizu sadržaja, bit će istraženo kako su odabrani hrvatski portali izvještavali o slučaju Koste K. Fokus će biti na etičkim smjernicama, senzacionalizmu, zaštiti privatnosti djece te usporedbi izvještavanja između većih i manjih medijskih kuća.

11. Analiza sadržaja

11.1. Metodologija istraživanja

Posljednjih godina, incidenti nasilja u obrazovnim ustanovama postali su tema koja duboko zabrinjava javnost diljem svijeta. Posebno su tragični događaji poput pucnjava koje su zahvatile osnovne i srednje škole, potičući raspravu o nužnosti osiguranja sigurnog okruženja za obrazovanje djece i mladih.

U ovom istraživanju posvetit ću se analizi slučaja pucnjave u osnovnoj školi „Vladislav Ribnikar“ na beogradskom Vračaru, koja se dogodila 3. svibnja 2023. godine. U ovom tragičnom incidentu četrnaestogodišnji učenik Kosta K. izvršio je napad u školi, usmrтивši devetero svojih vršnjaka i školskog čuvara. Ovaj strašan događaj šokirao je cijelu zajednicu i izazvao duboku zabrinutost zbog sigurnosti u školama. Ovakav događaj, koji je samo jedan u moru takvih, ne samo da potiče razmišljanje o uzrocima i posljedicama nasilja u školama, već i postavlja pitanje o ulozi medija u izvještavanju o tim incidentima. U nastavku istraživanja, razmotrit ću kako su hrvatski mediji pristupili izvještavanju o ovom događaju i kakav je bio njihov utjecaj na percepciju javnosti o sigurnosti u školama i općenito o društvenoj stvarnosti.

Svrha rada je utvrditi u kojoj mjeri hrvatski mediji, uključujući Jutarnji list, Večernji list, N1 i Zagreb.info, poštuju etičke standarde i dječja prava u izvještavanju o masovnim pucnjavama, s posebnim osvrtom na slučaj Koste K. Cilj je razumjeti kako su mediji predstavili tragediju, kako je ona percipirana i interpretirana od strane odabranih medijskih portala, s posebnim naglaskom na senzacionalizam, ton izvještavanja te procjeni jesu li novinari poštovali etičke smjernice i prava djece prilikom izvještavanja.

Ovo istraživanje nastoji odgovoriti na pitanja kako su hrvatski medijski portali izvještavali o ovom slučaju, kakav je bio ton izvještavanja, jezik koji se koristio i vrsta slike koja je prezentirana te koje implicitne ili eksplicitne poruke su prenosili mediji putem svojih izvještaja.

Za analizu medijskog izvještavanja o pucnjavi u školi na primjeru Koste K. odabrala sam nekoliko različitih medijskih portala kako bih dobila raznolik uvid u način na koji je ovaj događaj prikazan. Prvo, odabrala sam Jutarnji list te Večernji list zbog njihove široke rasprostranjenosti i utjecaja jednih od vodećih tiskanih i online medija u Hrvatskoj. Njihova dugogodišnja prisutnost na tržištu i široka čitateljska baza pružaju uvid u to kako je jedan ovakav događaj predstavljen u mainstream medijima. Drugo, u analizu uključujem hrvatski N1 portal kao medijsku platformu koja prati događaje s televizije. S obzirom na to da su pucnjave

u školama događaji koji često privlače pažnju televizijskih medija, analizirat ću kako je N1, kao jedna od vodećih regionalnih televizija, izvještavao o ovakvom događaju. Napokon, cijelu analizu obogaćujem uključivanjem lokalnog medija, Zagreb.info, kako bih dobila perspektivu koja se fokusira na događaje unutar lokalne zajednice. Takav odabir omogućava mi da istražim kako je neka pucnjava u školi percipirana i izvještavana na lokalnoj razini, s posebnim naglaskom na reakcije i odgovore lokalne zajednice u Zagrebu. Analizom ovih različitih medijskih platformi moći ću dobiti sveobuhvatan uvid u to kako je pucnjava u školi predstavljena u medijima široke potrošnje, online medijima i digitalnim platformama s naglaskom na različite aspekte izvještavanja i interpretacije.

Jedna od važnijih metoda za prikupljanje podataka jest analiza sadržaja, koja nam omogućava prikupljanje i obradu svih relevantnih informacija. Prema riječima američkog sociologa Earla Babblea, analiza sadržaja je učenje o zabilježenim komunikacijama kao što su knjige, web stranice, slike i zakoni. Kada se analizira sadržaj važno je točno odrediti koje podatke ćemo obraditi, zatim odrediti definiciju istih tih podataka, odrediti nekakve ciljeve i zatim donijeti zaključak.

Osnovni cilj istraživanja je razumijevanje medijske reprezentacije pucnjava u školama na hrvatskim medijskim platformama te njezin utjecaj na javno mnijenje, također specifičan cilj bio je istražiti krše li novinari temeljna dječja prava poput prava na privatnost, izvještavaju li o djeci na senzacionalistički način te promiču li dječja prava.

Polazne hipoteze istraživanja bile su:

1. Veći i etablirani medijski portali izvještavaju manje senzacionalistički o pucnjavama u školama u usporedbi s manjim portalima.
2. Razlike u količini senzacionalističkih elemenata u izvještavanju ukazuju na razliku u novinarskoj etici i odgovornosti među portalima.
3. Hrvatski portali često ne štite identitet djece, krše osnovna dječja prava, prije svega pravo na privatnost.
4. Mediji ne poštuju etičke smjernice pri izvještavanju o ubojstvima maloljetnika.

Kod navedenih istraživačkih hipoteza javljaju se sljedeći ključni pojmovi: djeca, dječja prava, pucnjave u školama, medijsko izvještavanje, senzacionalizam, medijska reprezentacija nasilja, kvaliteta izvještavanja i mediji.

11.2. Kodni listovi

Za provođenje analize sadržaja, pripremljen je sljedeći prikaz, odnosno prikaz Tablice 2. koja predstavlja prvi kodni list ovog rada. Na prvom kodnom listu su navedena četiri portala koju su analizirana kroz analizu sadržaja, a svaki portal označen je različitim kodom. Ova tablica služiti će kao pojašnjenje kodova gdje će kod A predstavljati Jutarni.hr, kod B Večernji.hr, kod C N1 info.hr, a kod D Zagreb.info.

Tablica 1. Kodni list 1: Uzorak medija (izrada autorice)

Naziv internetske stranice	Kod
Jutarnji.hr	A
Večernji.hr	B
N1info.hr	C
zagreb.info.	D

Drugi kodni list odnosno Tablica 2. služiti će kao pojašnjenje dužih naziva kategorija i potkategorija koje su svrstani pod određene kodove zbog duljine samih naziva, a odnositi će se na kako i sam naziv Tablice 2. kaže „Obilježja članaka“ gdje će se analizirati veličina odabranih tekstova, zatim autori, glavna tema te odnos prema glavnoj temi, zatim će se analizirati u kojoj mjeri tema sadrži detalje, koliko ima izvora te kakva je obojenost naslova. Svaka od ovih kategorija sadržavat će i svoje potkategorije koje će činiti organiziranu cjelinu.

Tablica 2. Kodni list 2.: Kategorizacija - Obilježja članaka (izrada autorice)

Kategorija	Potkategorija	Kod
Veličina	Vijest (do 10 redaka)	Vi
	Kratka forma (do 1 kartice teksta)	Kf
	Članak (od 1 do 2 kartice teksta)	Čl
	Veliki članak (od 2 do 4 kartice teksta)	Včl
Autori	Novinar	N
	Novinska agencija	Noa

	Agencija i novinar Javne osobe/Stručnjaci Ostalo	Ain Jo/Str Ost
Glavna tema	Masovno ubojstvo Dijete ubojica	Mu Du
Odnos prema glavnoj temi	Pretežno pozitivan Pretežno negativan Objektivan Nije iskazan	Pp Pn Obj Ni
Detaljnost obrade glavne teme	Pretežno detaljno Pretežno površinski Ne može se odrediti	Pd Ppo Nmo
Izvori (brojka)	Jedan Dva Tri i više Ne navode se	Je Dv Trv Nes
Obojenost naslova	Pozitivna Negativna Neutralna	Poz Neg Neu
Etičko izvještavanje	Slike djece	Sd
	Naziv škole	Nš
	Podaci o Kostu K.	Pkk
Zaštita djece u medijima	Dobra praksa	Dp
	Nepravilnost	Nep

U Tablici 3. prikazan je analitički instrument odnosno Kodni list za opremu članka koji je kategoriziran u četiri kategorije, a svaka se posebno dijeli na potkategorije. Prva kategorija, „Povezanost naslova i teksta“, određuje je li veza između naslova i teksta prisutna ili nije prisutna, a sastoji se od četiri potkategorije koje opisuju tu povezanost. Zatim druga kategorija nosi naziv „Grafička oprema“, a odnosi se na atraktivnost grafičke opreme članka, također je podijeljena u četiri potkategorije kao i prva kategorija. Ova kategorija uključuje fotografiju, ilustraciju, data i video. U kategoriji „veza i slikovni prilog/tekst“ ocjenjuje se povezanost teksta i slike, a u kategoriji „izvor fotografije“ provjeravamo postojanost iste u članku.

Oprema članka ima važnu ulogu u privlačenju pažnje čitatelja i može pridonijeti razumljivosti članka, stoga pravilna kategorizacija opreme članka pomaže u razumijevanju tehnike pristupa pojedinih portala svojim člancima.

Etičko izvještavanje pomaže kod razumijevanja objavljivanja slika djece, podataka o školi i djetetu koje je počinilo ubojstva. Pod zaštitom djece u medijima podrazumijeva se dobra praksa u neobjavlivanju njihovih slika i podataka, kao i uočene nepravilnosti u objavljivanju slika i podataka djece.

Ovom analizom pomaže se pri razumijevanju funkcioniranja pojedinih portala te isticanje različitosti između najmanje dva portala koja istražuju iste teme.

Tablica 3. Kodni list: Oprema članka (izrada autorice)

Kategorija	Potkategorija	Kod
Povezanost naslova i teksta	Proizlazi iz teksta	Piz
	Ne proizlazi	Nep
	Djelomično odgovara	Djodg
	Ne odgovara	Neodg
Grafička oprema	Fotografija	Foto
	Ilustracija	Ilus
	Video	Vide
	Kombinacija	Komb
Veza između grafičke opreme i teksta	Povezani	Pov
	Suprotstavljeni	Supr
	Nisu povezani	Nipo
	Informativna (neutralna)	Info
Izvor fotografije	Postoji	Pos
	Ne postoji	Nepos
Etičko izvještavanje	Ei	Pos Nepos
	Naziv škole	Pos Nepos
	Podaci o Kostu K.	Pos Nepos
Zaštita djece u medijima	Dobra praksa	Dp
	Nepravilnost	Nep

11.3. Analitička matrica

Ovim tablicama se uspoređuju četiri različita medija koje se bave istom temom, u ovom slučaju medijsko praćenje masovnih pucnjava u školama u hrvatskom medijskom prostoru.

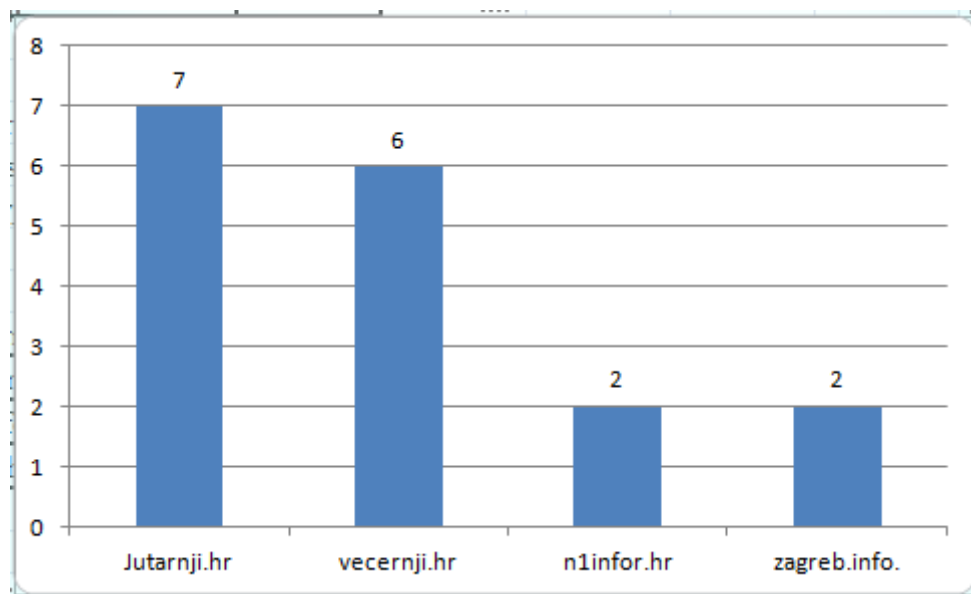
Analiza medija kroz analitičku matricu omogućuje nam da razumijemo kako se medijsko praćenje masovnih pucnjava u školama prikazuje u hrvatskim medijima, tko su autori takvih priloga, kakva je veličina istih i slične kategorije koje su prethodno navedene. Korišteni su prethodno izrađeni kodni listovi za analizu analitičke matrice. Analitička matrica služi za pretraživanje objava na odabranim portalima u određenom vremenskom periodu kako bi se prikupljeni podaci što jasnije prikazali, interpretirali i tumačili korištenjem kategorizacije i kodnim listovima.

Moguća ograničenja su današnja nepostojanost tekstova koji su također bili objavljeni u postavljenom vremenskom razdoblju. Podaci su pretraživani pomoću ključnih riječi: masovna pucjava, škola, učenici,...

Tablica 4. Jednostavna analitička matrica: Analiza objava na web portalima (izrada autorice)

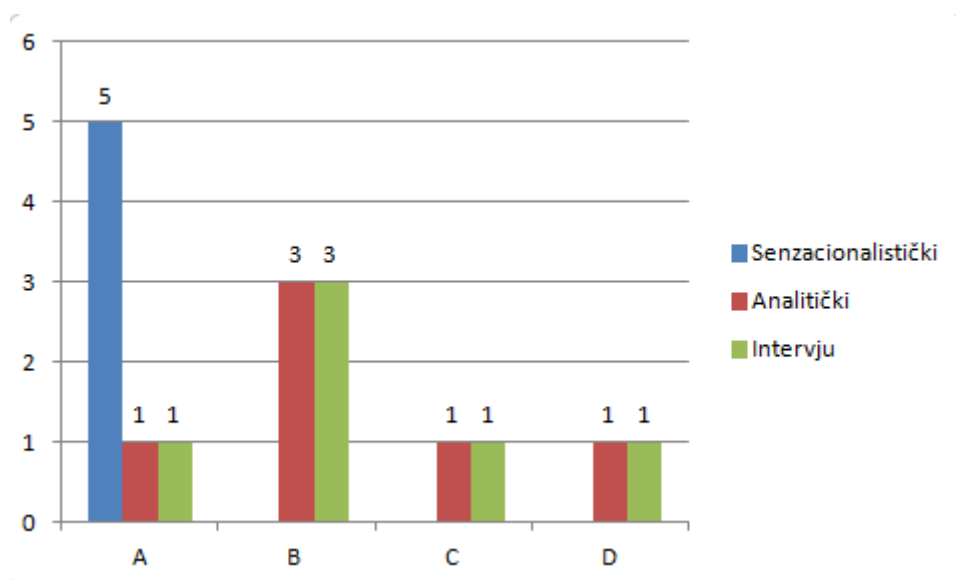
Kategorizacija		Potkategorije	Analiza objava na web portalima			
			A	B	C	D
Obilježja članaka	Veličina	Vi	0	0		
		Kf	0	2	2	
		Čl	2	4		2
		Včl	5	0		
	Autori	Nov	1	1		2
		Noa	2	3	2	
		Ain	2			
		Jo				
		Ost	2	2		
	Gl. tema	Mu	4	2	1	1
		Du	3	4	1	1
	Odnos prema gl. temi	Pp	0			
		Pn	6	1		
		Obj	1	4	2	2
		Ni		1		
	Detaljnost obrade gl. teme	Pd	5	3	2	2
		Ppo	2	1		

		Nmo		2		
Izvori (brojka)	Je		4	2		
	Dv			1		
	Trv		1			
	Nes		2	3	2	2
Obojenost naslova	Senzacionalistički		5			
	Analitički		1	3	1	1
	Intervju		1	3	1	1
Oprema članka	Povezanost naslova i teksta	Piz	4	4	1	2
		Nep				
		Djodg	2	2		
		Neodg	1			
	Grafička oprema	Foto	4	4	1	2
		Ilus				
		Data				
		Vide	1			
		Komb	2	2		
	Veza između grafičke opreme i teksta	Pov	6	5	1	2
		Supr				
		Nipo		1		
		Info	1			
	Izvor fotografije, videa i sl.	Pos	2	5	1	2
Nepos		5	1			
Etičko izvještavanje	Slike djece	Pos	7	2	1	0
	Naziv škole	Pos	6	5	1	0
	Podaci o Kostu K.	Pos	2	2	0	0
Zaštita djece u medijima	Dobra praksa	Pos	1	5	2	2
	Nepравilnost	Pos	6	2	0	0

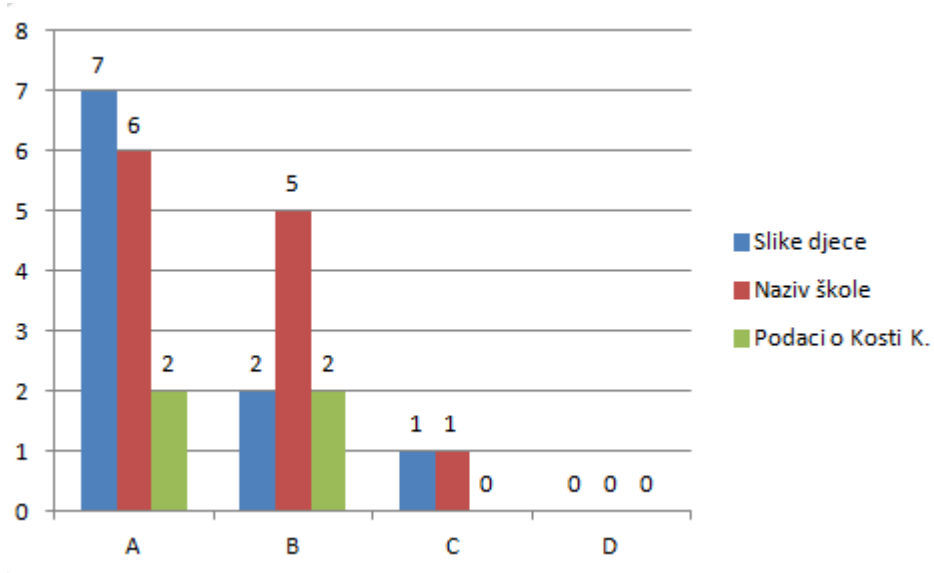
Slika 1. Medijska pokrivenost masovnih pucnjava u školama kroz mjesec dana, od 03.05.2023 do 31.05.2023. (izrada autorice)

U navedenom vremenskom periodu, najviše novinskih članaka bilo je u Jutarnjem listu (7), slijedi Večernji list (6), dok su N1.info i Zagreb.info imali po dvije objave o masovnom ubojstvu u osnovnoj školi u Beogradu.

Slika 2. Tipologija medijskog izvještavanja (izrada autorice)

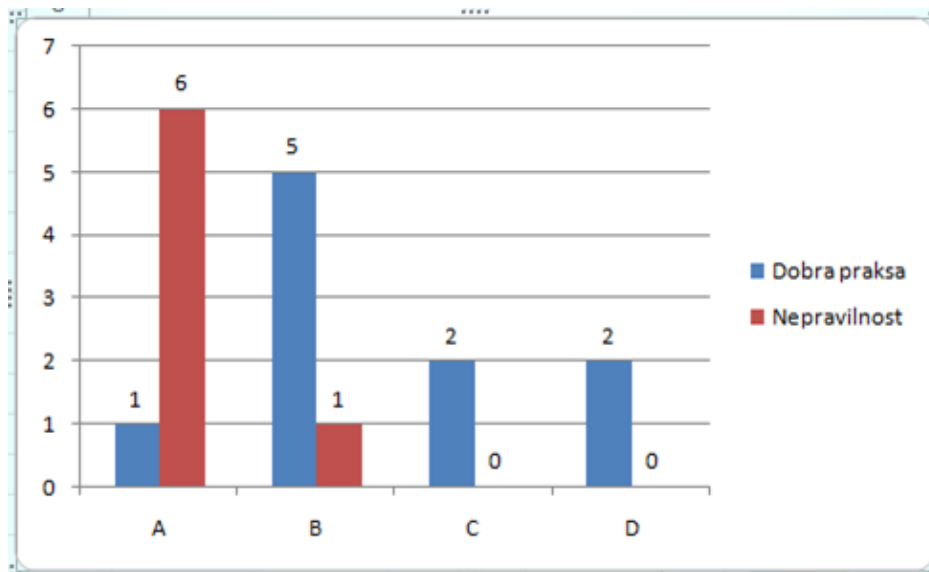
Jutarnji list je od navedenih medija jedini imao senzacionalistički tip medijskog izvještavanja, pet od sedam članaka. Po jedan članak im je bio analitičkog tipa i jedan u vidu intervjua. Ostali mediji su imali po isti broj članaka analitičkog tipa i onog u vidu intervjua.

Slika 3. Senzacionalizam u medijskom izvještavanju (izrada autorice)

Što se tiče senzacionalizma u medijskom izvještavanju, prednjači Jutarnji list, koji je imao svih sedam objava sa slikama djece, u osam objava je naveden naziv škole i grad, dok su u dva članka bili navedeni podaci o Kostiću.

Nasuprot njima, Večernji list je imao dvije objave sa slikama djece, pet objava u kojima je naveden naziv škole i mjesto, kao i dvije objave sa podacima o Kostiću. Portal N1.info je imao po jednu objavu sa slikom djece i sa nazivom škole. Portal Zagreb.info nije imao ni jednu objavu sa navedenim sadržajima.

Slika 4. Zaštita djece u medijima (izrada autorice)

Prema podacima, portal Jutarnjeg lista u šest slučajeva nije zaštitio djecu u medijima, zbog nepravilnosti u iznošenju slika djece, podataka o ubojici, žrtvama, članovima obitelji. Portal Večernji list je u pet od šest članaka imao dobru praksu, a u jednom članku nije zaštitio djecu u medijima. Portali N1.info i Zagreb.info su imali dobru praksu u svim člancima.

Na temelju navedenog može se reći da je samo u jednom slučaju izvor podataka bila policija (Večernji list), dok s obzirom na maloljetnost ubojice, ni jedan portal nije objavio njegovo puno ime i prezime. Svi su portali odmah u uvodu u članak objavili grad u kojem se desilo masovno ubojstvo, naziv škole. Jutarnji list je na svom portalu koristio u pet članaka teške riječi, stvarajući težak osjećaj i kod odraslog čitatelja. Ipak treba istaknuti da niti jedan od navedenih portala nije koristio isticanje sa crvenim slovima.

11.4. Analiza objava na internetskim portalima

U Tablici 3, pod nazivom „Jednostavna analitička matrica: Analiza objava na web portalima“, prikazani su kvantitativni podaci analize sadržaja. Matrica sadrži kvantitativne opise načina objavljivanja sadržaja na temu masovnog ubojstva u beogradskoj školi Vladislav Ribnikar, kako je predstavljeno u hrvatskom medijskom prostoru. Hrvatski portali koji su uzorkovani u analitičkoj matrici su Jutarnji list, Večernji list, N1.info i Zagreb.info.

11.4.1. Analiza portala Jutarnji list

Na samom početku analize sadržaja odabrano je vremensko razdoblje unutar kojeg su uzimani tekstovi. Pronađeno je ukupno sedam tekstova na temu navedenog masovnog ubojstva, koja se tiče hrvatskog medijskog prostora, objavljenih u razdoblju od 3.5.2023. godine do 31.5.2023. godine.

U tabličnom primjeru prikazani su podaci o veličini tekstova na ovu temu te u slučaju ovog portala, u postavljenom vremenskom razdoblju, nije objavljen niti jedan tekst u duljini samo deset redaka, kao ni u obliku kratke forme odnosno duljine do jedne kartice, dok su dvije objave bile u vidu članka i pet objava u obliku velikih članaka. Autori tekstova uglavnom su novinari ili novinske agencije pojedinačno, nikako u kombinaciji. Jedan tekst bio je pod autorstvom novinara, dva teksta uopće nisu bila obilježena autorima, dva pod autorstvom novinara i autorske agencije, te preostala dva su bila pod autorstvom novinskih agencija. Glavne teme kroz pretraživanje tekstova bile su o masovnom ubojstvu u Beogradu. Najčešća tema bila je o dječaku Kostu K. i njegovim roditeljima. Odnos prema glavnoj temi iščitava se iz teksta članka ili vijesti. Na portalu Jutarnji list većina tekstova se prema glavnoj temi odnosila pretežito negativno, samo jedan tekst objektivno. U kojoj je mjeri tema obrađena govori kategorija pod nazivom „Detaljnost teksta“ u kojoj se utvrdilo da su se tekstovi na ovu temu pisali podjednako detaljno, svaki je tekst imao objašnjenja koja su dovoljna za razumijevanje teme. U analiziranim tekstovima navedeni su izvori koji potkrepljuju sadržaj. U četiri teksta pronađen je po jedan izvor, dok je u jednom tekstu navedeno tri izvora, koji su bili valjani za tu vrstu sadržaja. U dva teksta nije bilo navedenih izvora. Medijsko izvještavanje na portalu u vezi etičkog izvještavanja nije bilo u vidu dobre prakse. U svih sedam članaka stavljene su slike žrtava, obitelji, Koste K., u šest članaka je naveden naziv škole (sa slikama škole), a u dva članka su navedeni i podaci o Kostu K. Zaštita djece u medijima nije se poštivala u šest članaka, dok je dobra praksa u vezi zaštite djece u medijima bila samo u jednom članku.

11.4.2. Analiza portala Večernji list

Na samom početku analize sadržaja odabrano je vremensko razdoblje unutar kojeg su uzimani tekstovi. Pronađeno je ukupno šest tekstova na temu navedenog masovnog ubojstva, koja se tiče hrvatskog medijskog prostora, objavljenih u razdoblju od 3.5.2023. godine do 31.5.2023. godine.

U tabličnom primjeru prikazani su podaci o veličini tekstova na ovu temu, te u slučaju ovog portala, u postavljenom vremenskom razdoblju nije objavljen niti jedan tekst u duljini samo

deset redaka, dva teksta su u obliku kratke forme odnosno duljine do jedne kartice, dok su četiri objave bile u vidu članka. Autori tekstova uglavnom su novinari (1) ili novinske agencije pojedinačno (3), dva teksta uopće nisu bila obilježena autorima. Glavne teme kroz pretraživanje tekstova bile su o masovnom ubojstvu u Beogradu. Najčešća tema bila je o dječaku Kostu K. i njegovim roditeljima. Na portalu Večernji list nijedan tekst nije se prema glavnoj temi odnosio pretežito pozitivno, s druge strane samo jedan se odnosio pretežito negativno, četiri objektivno, a u jednom odnos prema temi uopće nije iskazan. U kojoj je mjeri tema obrađena govori kategorija pod nazivom „Detaljnost teksta“ u kojoj je utvrđeno da su se tekstovi na ovu temu pisali tri puta prilično detaljno, svaki je tekst imao objašnjenja koja su dovoljna za razumijevanje teme, izuzet dva teksta kod kojih se nije moglo odlučiti o detaljnosti. Izvori nisu navedeni u svim tekstovima. U dva teksta naveden je po jedan izvor, dok su u jednom tekstu navedena dva izvora, koja su bila validna za tu vrstu teksta. U tri teksta nije bilo nikakvih izvora. Medijsko izvještavanje na portalu nije slijedilo etičke smjernice i dobre prakse. U dva članka objavljene su slike žrtava, njihovih obitelji i Koste K. U pet članaka naveden je naziv škole uz slike škole, dok su u dva članka izneseni podaci o Kostu K. Zaštita djece u medijima nije se poštivala u dva članka.

11.4.3. Analiza portala N1.info

Na samom početku analize sadržaja odabrano je vremensko razdoblje unutar kojeg su uzimani tekstovi. Pronađena su ukupno dva teksta na temu navedenog masovnog ubojstva, koja se tiče hrvatskog medijskog prostora, objavljenih u razdoblju od 3.5.2023. godine do 31.5.2023. godine.

U tabličnom primjeru prikazani su podaci o veličini tekstova na ovu temu te u slučaju ovog portala u postavljenom vremenskom razdoblju nije objavljen niti jedan tekst u duljini samo deset redaka, a oba teksta su bila u obliku kratke forme odnosno duljine do jedne kartice. Autori tekstova su novinari i novinske agencije u kombinaciji. Glavne teme kroz pretraživanje tekstova bile su o masovnom ubojstvu u Beogradu. Jedan članak je bio o masovnom ubojstvu i jedan o samom dječaku Kostu K. Odnos prema glavnoj temi iščitava se iz teksta članka ili vijesti. Na portalu su oba članka bila napisana objektivno. U kojoj je mjeri tema obrađena govori kategorija pod nazivom „Detaljnost teksta“ u kojoj se utvrdilo da su se tekstovi na ovu temu pisali podjednako detaljno, svaki je tekst imao objašnjenja koja su dovoljna za razumijevanje teme. U tekstovima nisu navedeni izvori koji bi potkrijepili sam tekst i iznesene tvrdnje. Medijsko izvještavanje na portalu poštivalo je etičke smjernice i dobre prakse u oba članka. U jednom

članku su stavljene slike djece i naziv škole, dok u nijednom nije bilo podataka o Kostu K. Što se tiče zaštite djece u medijima, pridržavali su se dobre prakse.

11.4.4. Analiza portala Zagreb.info

Na samom početku analize sadržaja odabrano je vremensko razdoblje unutar kojeg su uzimani tekstovi. Pronađena su ukupno dva teksta na temu navedenog masovnog ubojstva, koja se tiče hrvatskog medijskog prostora, objavljenih u razdoblju od 3.5.2023. godine do 31.5.2023. godine.

U tabličnom primjeru prikazani su podaci o veličini tekstova na ovu temu te u slučaju ovog portala u postavljenom vremenskom razdoblju nije objavljen niti jedan tekst u duljini samo deset redaka, kao ni u obliku kratke forme odnosno duljine do jedne kartice, dok su dvije objave bile u vidu članka. Autori tekstova su novinari, što sugerira da su pisci imali iskustva i stručnost u novinarskom radu. Glavne teme kroz pretraživanje tekstova bile su o masovnom ubojstvu u Beogradu. Jedna tema je bila vezana za samo masovno ubojstvo, a druga o Kostu K. i njegovoj obitelji. Odnos prema glavnoj temi iščitava se iz teksta članka ili vijesti. Na portalu su oba teksta napisana objektivno. U kojoj je mjeri tema obrađena govori kategorija pod nazivom „Detaljnost teksta“ u kojoj je utvrđeno da su se tekstovi na ovu temu pisali podjednako detaljno, svaki je tekst imao objašnjenja koja su dovoljna za razumijevanje teme. U tekstovima su navedeni izvori koji bi potkrijepili sam tekst. Medijsko izvještavanje na portalu u vezi etičkog izvještavanja bilo je u oba članka u vidu dobre prakse. Nisu objavljene slike djece, naziv škole niti podaci o Kostu K. Što se tiče zaštite djece u medijima, poštivane su smjernice dobre prakse.

11.5. Rezultati analize sadržaja

Analiza novinskih članaka o masovnom ubojstvu koje je počinio dječak Kosta K. u beogradskoj školi pokazuje značajne razlike u pristupu među različitim medijima.

Veliki portali poput Jutarnji.hr i Večernji.hr često ne poštuju etičke smjernice u vezi s privatnošću djece. Njihovi članci su skloni senzacionalizmu, često koriste foto i video priloge te ne navode izvore. Ovi portali često krše etičke norme i pridaju previše pažnje detaljima koji mogu dodatno uzrujati javnost.

S druge strane, N1info.hr, iako je veliki medij, također je pokazao sklonost objavljivanju slika djece i naziva škole, što također ukazuje na kršenje etičkih smjernica u zaštiti privatnosti. Ipak, njihovi članci su u manjoj mjeri senzacionalistički u usporedbi s Jutarnji.hr i Večernji.hr.

Zagreb.info, manji medij, pokazuje značajno poštovanje etičkih smjernica. Članci su kraći, a medij se drži profesionalnijih standarda, izbjegavajući senzacionalizam i poštujući privatnost djece. Također su skloni uključivanju stručnih intervjua, što doprinosi kvalitetnijem i osjetljivijem pristupu temi.

Važno je napomenuti da su slike dječaka Koste K., članova obitelji i žrtava često korištene kao sredstvo privlačenja pažnje, što dodatno naglašava potrebu za odgovornijim novinarskim pristupom. U teškim vremenima, kada ljudi suočavaju s brojnim krizama, ovakve objave ne pridonose konstruktivnom izvještavanju i mogu imati negativan utjecaj na psihičko zdravlje javnosti.

12. Zaključak

U ovom završnom radu istraženo je medijsko izvještavanje o masovnoj pucnjavi koju je počinio četrnaestogodišnjak Kosta K. u osnovnoj školi „Vladislav Ribnikar“ na beogradskom Vračaru. Prvi dio rada usmjeren je na teorijski pregled funkcioniranja suvremenog medijskog sustava, s posebnim naglaskom na medijsku moć u formiranju stavova i uvjerenja. Detaljno su razmotrene pravne i stručne regulative u izvještavanju o ubojstvima, zaštiti dječjih prava u medijima, te uloge roditelja, policije i pravobraniteljice za djecu u tom kontekstu. Također, analizirana je medijska reprezentacija nasilja i njen utjecaj na publiku, kao i nemoralno izvještavanje u medijima i njegovi efekti. Pravilno izvještavanje, prema Kodeksu časti hrvatskih novinara, također je bilo predmet razmatranja.

Drugim dijelom rada analizirana je medijska pokrivenost pucnjave u osnovnoj školi „Vladislav Ribnikar“ na hrvatskim portalima poput Jutarnjeg.hr, Večernjeg.hr, N1info.hr i Zagreb.info, s fokusom na poštivanje etičkih standarda i dječjih prava.

Rezultati analize pokazali su da portali velikih medijskih kuća, poput Jutarnji.hr i Večernji.hr, često krše etičke smjernice vezane uz zaštitu privatnosti djece i objavljuju senzacionalističke sadržaje. Ti portali imaju znatno veći broj objava o događaju, češće koriste foto i video priloge te su skloniji nepozivanju na izvore. N1info.hr također je pokazao sklonost objavljivanju slika djece i naziva škole, što ukazuje na kršenje etičkih smjernica. Ipak, njihovi članci su, u usporedbi s Jutarnji.hr i Večernji.hr, manje senzacionalistički. Zagreb.info, manji medij, pokazao je veći stupanj poštivanja etičkih smjernica i prava djece. Njihovi članci su kraći i manje senzacionalistički, a često uključuju intervjue sa stručnim osobama, poput psihologa, čime pridonose informiranju javnosti na etički prihvatljiv način.

Analiza također pokazuje da je senzacionalističko izvještavanje o nasilju, posebno kada su djeca uključena, neetično i potencijalno štetno. Prikazivanje nasilnih djela i žrtava kao sredstva za prikupljanje lajkova i povećanje čitanosti doprinosi desenzibilizaciji publike i može imati negativne psihološke učinke, posebno u vremenima kada su društvene krize sveprisutne.

Na temelju dobivenih rezultata, može se zaključiti da postoji značajan prostor za poboljšanje u načinu na koji hrvatski mediji izvještavaju o osjetljivim temama poput masovnih pucnjava. Važno je da novinari slijede etičke smjernice i poštuju prava djece, kako bi se izbjegle dodatne traume i štete koje mogu nastati uslijed neprimjerenog medijskog izvještavanja.

IZJAVA O AUTORSTVU

Završni/diplomski/specijalistički rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, Ivana Pervan (ime i prezime) pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica završnog/~~diplomskog/specijalističkog~~ (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom Medijsko praćenje masovnih pučjava u školama (upisati naslov) te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student/ica: Ivana Pervan

(upisati ime i prezime)

Ivana Pervan
(vlastoručni potpis)

Sukladno članku 58., 59. i 61. Zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti završne/diplomske/specijalističke radove sveučilišta su dužna objaviti u roku od 30 dana od dana obrane na nacionalnom repozitoriju odnosno repozitoriju visokog učilišta.

Sukladno članku 111. Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima student se ne može protiviti da se njegov završni rad stvoren na bilo kojem studiju na visokom učilištu učini dostupnim javnosti na odgovarajućoj javnoj mrežnoj bazi sveučilišne knjižnice, knjižnice sastavnice sveučilišta, knjižnice veleučilišta ili visoke škole i/ili na javnoj mrežnoj bazi završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice, sukladno zakonu kojim se uređuje umjetnička djelatnost i visoko obrazovanje.

13. Literatura

- 1) Blažević, Sunčica; Stipišić, Julijana. 2009. „Pravna zaštita privatnosti djece u medijima“, u: Maja Flego (ur.), *Zaštita privatnosti djece u medijima: zbornik priopćenja s tribine*, Zagreb: Tamposit Nedelišće, 53-63.
- 2) Davey, Graham. 2008. *Psychopathology: Research, assessment and treatment in clinical psychology*. Oxford, UK: Blackwell.
- 3) *Digitalno doba: Masovni mediji i digitalna kultura*. 2020. Ur. Zgrabljić Rotar, Nada. Fakultet hrvatskih studija. Zadar.
- 4) *Djeca medija: od marginalizacije do senzacije*. 2011. Ur. Ciboci, Lana; Kanižaj, Igor; Labaš, Danijel. Matica hrvatska. Zagreb.
- 5) Erwin, Elisabeth Joy; Morton, Naomi. 2008. „*Exposure to Media Violence and Young Children with and Without Disabilities: Powerful Opportunities for Family-Professional Partnerships*“, *Early Childhood Educ Journal*, 105-112.
- 6) Jelavić, Mila. 2009. „Djeca u medijima: Kako im osigurati zaštitu privatnosti? Iskustva Ureda pravobraniteljice za djecu“ u Maja Flego (ur.) *Zaštita privatnosti djece u medijima: zbornik priopćenja s tribine*, Zagreb: Tamposit Nedelišće, 7-19.
- 7) Jewkes, Yvonne. 2015. *Media and Crime*, digitalizirana verzija knjige, dostupno na: https://books.google.hr/books/about/Media_and_Crime.html?id=XCKJCwAAQBAJ&redir_esc=y (pristupljeno 9. svibnja 2024.)
- 8) Kunczik, Michael; Zipfel, Astrid. 1998. *Uvod u publicističku znanost i komunikologiju*. Zaklada Friedrich Ebert. Zagreb.
- 9) Kunczik, Michael; Zipfel, Astrid. 2007. *Mediji i nasilje: aktualno stanje u znanosti*. Medianall, 1-13.
- 10) Kuterovac Jagodić, Gordana; Štulhofer, Aleksandar; Lebedina Manzoni, Marija. 2016. *Preporuke za zaštitu djece i sigurno korištenje elektroničkih medija*. Agencija za elektroničke medije. Zagreb.
- 11) Labaš, Danijel; Uldrijan, Ivan. 2010. „Može li dobro novinarstvo biti nemoralno? Pitanje odnosa kvalitete, etike i medijske pismenosti“ u: Danijel Labaš (ur.) *Mediji i društvena odgovornost*. Hrvatski studiji, Zagreb, 85-106.

- 12) Lippman, Walter. 1922. *Public opinion*, digitalizirana verzija knjige, dostupno na https://monoskop.org/images/b/bf/Lippman_Walter_Public_Opinion.pdf (pristupljeno 6. svibnja 2024.)
- 13) Malović, Stjepan. 2005. *Osnove novinarstva*. Zagreb: Golden marketing.
- 14) Malović, Stjepan; Ricchiardi, Sherry i dr. 1998. *Etika novinarstva*. Zagreb: Izvori.
- 15) *Mediji i društvena odgovornost*. 2010. Ur. Labaš, Danijel. Sveučilište u Zagrebu – Hrvatski studiji.
- 16) *Mediji i suicid* (2005) Hrvatska udruga za prevenciju suicida <http://www.suicidi.info/mediji.asp> (pristupljeno 10. svibnja 2024.)
- 17) Obradović, Đorđe. 2010. „Pretvaranje ljudske tragedije u medijsku zabavu“, *Medijski dijalozi*: 67-79.
- 18) Odeljan, Renata; Jagnjić, Stipe. 2009. „Uloga policije u zaštiti privatnosti djece u medijima“ u Maja Flego (ur.) *Zaštita privatnosti djece u medijima: zbornik priopćenja s tribine*, Zagreb: Tamposit Nedelišće, 45-53.
- 19) Potter, James. 1999. *On media violence*. Thousand Oaks, London, New Delhi: SAGE Publications.
- 20) *Prava djece- multidisciplinarni pristup*. 2016. Ur. Hrabar, Dubravka. Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Zagreb.
- 21) *Psihologija mediji etika: iskustva i promišljanja za bolju suradnju*. 2009. Ur. Hadžiselimović, Džehvet; Plavšić, Marlena i dr. Društvo psihologa Istre. Naklada Slap. Pula.
- 22) Ricchiardi, Sherry. 1996. „Tradicionalni kriterij za određivanje vrijednosti vijesti“ u: Sherry Ricchiardi; Stjepan Malović. *Uvod u novinarstvo*. Zagreb: Izvori, str. 4-10.
- 23) Valković, Jerko. 2010. „Oblici i utjecaj televizijskog nasilja“, *Nova prisutnost: časopis za duhovna i intelektualna pitanja*, 79-83.
- 24) *Zaštita privatnosti djece u medijima: zbornik priopćenja s tribine*. 2009. Ur. Flego, Maja. Pravobranitelj za djecu. Zagreb.
- 25) Wong, Jessica Shuo; Harraway, Victoria. 2020. "*Media Presentation of Homicide: Examining Characteristics of Sensationalism and Fear of Victimization and Their Relation to*

Newspaper Article Prominence" u: Jay Corzine (ur.) *Homicide Studies*. London: SAGE, 333–352.

Internetski izvori

- 1) Detalji pokolja u Teksasu: Uzeo očevu sačmaricu i revolver i ubio deset osoba. 2018. <https://www.vecernji.hr/vijesti/pucnjava-u-skoli-u-texasu-policija-privela-osumnjicenog-1246326> (pristupljeno 25. srpnja 2024.)
- 2) Kodeks časti hrvatskih novinara. 2009. Hrvatsko novinarsko društvo. <https://www.hnd.hr/kodeks-casti-hrvatskih-novinar> (pristupljeno 9. svibnja 2024.)
- 3) Konvencija o pravima djeteta. 2018. Ministarstvo vanjskih i unutarnjih poslova. <https://mrosp.gov.hr/istaknute-teme/obitelj-i-socijalna-politika/obitelj-12037/konvencija-o-pravima-djeteta-12038/12038> (pristupljeno 10. svibnja 2024.)
- 4) „Kriminologija“. 2021. Hrvatska enciklopedija, leksikografski zavod Miroslav Krleža. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/kriminologija> (pristupljeno: 9. svibnja 2024.)
- 5) Najviše pucnjava u američkim školama u zadnjih 10 godina: Pandemija dodatno pogoršala problem. 2022. <https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/najvise-pucnjava-u-americkim-skolama-u-zadnjih-10-godina-pandemija-dodatno-pogorsala-problem-15154817> (pristupljeno 25. svibnja 2024.)
- 6) Obiteljski zakon. 1998. Narodne novine, br. 162 (pristupljeno 10. svibnja 2024.)
- 7) Pravilnik o zaštiti maloljetnika u elektroničkim medijima. 2015. Narodne novine, br. 28, (pristupljeno 10. svibnja 2024.)
- 8) Prometna nesreća: U Vinkovcima je smrtno stradao dvadesetogodišnji motociklist. 2024. <https://www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/prometna-nesreca-u-vinkovcima-je-smrtno-stradao-dvadesetogodisnji-motociklist-15478946> (pristupljeno, 11. srpnja 2024.)
- 9) Ustav Republike Hrvatske. 2010. Narodne novine, br. 85 (pristupljeno 10. svibnja 2024.)
- 10) Ustav Republike Hrvatske. 2014. Narodne novine, br. 5. (pristupljeno 9. svibnja 2024.)
- 11) Zakon o elektroničkim medijima. 2013. Narodne novine, br. 136 (pristupljeno 9. svibnja 2024.)
- 12) Zakon o Hrvatskoj radioteleviziji. 2003. Narodne novine, br. 25 (pristupljeno 10. svibnja 2024.)

- 13) Zakon o medijima. 2013. Narodne novine, br. 81 (pristupljeno 9. svibnja 2024.)
- 14) Zakon o sudovima za mladež. 2019. Narodne novine, br. 126 (pristupljeno 10. svibnja 2024.)
- 15) Zakon o sudovima za mladež. 2011. Narodne novine, br. 84 (pristupljeno 10. svibnja 2024.)

14. Popis slika

Slika 1. Medijska pokrivenost masovnih pucnjava u školama kroz mjesec dana, od 03.05.2023 do 31.05.2023. (izrada autorice).....	28
Slika 2. Tipologija medijskog izvještavanja (izrada autorice)	28
Slika 3. Senzacionalizam u medijskom izvještavanju (izrada autorice)	29
Slika 4. Zaštita djece u medijima (izrada autorice)	30

15. Popis tablica

Tablica 1. Kodni list 1: Uzorak medija (izrada autorice)	23
Tablica 2. Kodni list 2.: Kategorizacija - Obilježja članaka (izrada autorice)	23
Tablica 3. Kodni list: Oprema članka (izrada autorice).....	25
Tablica 4. Jednostavna analitička matrica: Analiza objava na web portalima (izrada autorice)	26